

ଅଧ୍ୟାୟ 4 ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷାରେ ଉପଲବ୍ଧତା ଏବଂ ସମାନତା

ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷାରେ ପହଞ୍ଚି ଏବଂ ସମ୍ଭାବନା ଯେ କୌଣସି ସରକାରଙ୍କ ମୌଳିକ ତଥା ପ୍ରମୁଖ ଦାୟିତ୍ୱ ଭାବରେ ପରିଗଣିତ ହୋଇଛି । ଏକ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ଫଳାଫଳ ପାଇଁ ଉଚ୍ଚମାନର ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥା ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଯାହାକି ସମାଜର ସମସ୍ତ ବର୍ଗଙ୍କ ପାଇଁ ସହଜରେ ଉପଲବ୍ଧ ହେବ, ଏହିପରି ସରକାର ଏକ ପ୍ରୟାସ ଏବଂ ପଦକ୍ଷେପ ଦ୍ୱାରା ହାସଲ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରିଥାନ୍ତି ।

ଏକ ଉଚ୍ଚ-ଗୁଣାତ୍ମକ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥା ସୃଷ୍ଟି କରିବାର ଲକ୍ଷ୍ୟ ହାସଲ କରିବା ଦିଗରେ ଓଡ଼ିଶାରେ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ଅନୁଷ୍ଠାନର କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତାକୁ ଆକଳନ କରିବାକୁ, ଯାହା ସମାଜର ସମସ୍ତ ବର୍ଗଙ୍କୁ ସହଜରେ ଉପଲବ୍ଧ ହୋଇପାରିବ, ନିମ୍ନଲିଖିତ ଅତିବ୍ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସ୍ଥିର କରାଯାଇଥିଲା ।

ଅତିବ୍ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ : ଗୁଣାତ୍ମକ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ପାଇଁ ସମାନ ସୁବିଧା ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ସୁନିଶ୍ଚିତ ହୋଇଛି କି ?

ସମାନତା ଏବଂ ଉପଲବ୍ଧତା ସମନ୍ୱୟ ଫଳାଫଳ ଏବଂ ଅବଦାନକାରୀ କାରକ ସହିତ ସେମାନଙ୍କର ସମ୍ପର୍କ ନିମ୍ନ ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱରୁ ବୁଝି ହୁଏ:

ଏହି ଫଳାଫଳଗୁଡ଼ିକ ହାସଲ କରିବାକୁ, ସହଜ ପହଞ୍ଚି, ବ୍ୟାପକ ଆଧାରିତ ସମାନତା ଏବଂ ସୁଲଭତାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନୀତି ଏବଂ ଯୋଜନାଗୁଡ଼ିକ ପରିକଳ୍ପନା କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଭିତ୍ତିଭୂମି ଯେପରିକି ଅନୁଷ୍ଠାନ କୋଠା, ଲାବୋରେଟୋରୀ, ଲାଇବ୍ରେରୀ ଆଇସିଟି ସୁବିଧା ବିକାଶ ଇତ୍ୟାଦି ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ପାଣି ଉପଲବ୍ଧ ହେବା ଉଚିତ୍ । ଅଧିକତ୍ରୁ, ଛାତ୍ରବୃତ୍ତି/ ମାଗଣା ଛାତ୍ରବୃତ୍ତି ଏବଂ ଭିନ୍ନ-ଭିନ୍ନ ଅନୁକୂଳ ସୁବିଧା ବିଶେଷ ଭାବରେ ସାମାଜିକ-ଅର୍ଥନୈତିକ ପଛୁଆ ତଥା ସମାଜର ଅବହେଳିତ ବର୍ଗର ସୁବିଧା ପାଇଁ ସୁନିଶ୍ଚିତ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ଉପରୋକ୍ତ ଫଳାଫଳ ହାସଲ କରିବାରେ ରାଜ୍ୟ ଏବଂ ଉଚ୍ଚ ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନର କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତା ସମନ୍ୱୟରେ ଅତିବ୍ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ ନିମ୍ନରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଛି :

4.1 ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷାର ଉପଲବ୍ଧତା

ଦ୍ୱାଦଶ ପଞ୍ଚବର୍ଷିକ ଯୋଜନାର ଅନୁକ୍ଳେବ 21.187 ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିଛି ଯେ ବିଦ୍ୟମାନ ଭିତ୍ତିଭୂମିର ଉତ୍ତମ ଉପଯୋଗ, ଭିତ୍ତିଭୂମିର ନବୀକରଣ ଏବଂ ନୂତନ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଗଠନ ମାଧ୍ୟମରେ ଅଧିକ ଆଞ୍ଚଳିକ ସମାନତା ଲକ୍ଷ୍ୟ ପୂରଣ କରିବା ଉପରେ ଧ୍ୟାନ ଦିଆଯିବା ଉଚିତ୍ । ଏହା ବ୍ୟତୀତ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକରେ ଭିତ୍ତିଭୂମି ବିକାଶ ପାଇଁ ଆରମ୍ଭ୍ୟୁତ୍ସବ୍ ଦେଶର ଯୋଗ୍ୟ ରାଜ୍ୟ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ପ୍ରତିଷ୍ଠାନଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତି ଅର୍ଥ ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ । ବିଦ୍ୟମାନ

ଅନୁଷ୍ଠାନଗୁଡ଼ିକରେ ଅତିରିକ୍ତ କ୍ଷମତା ସୃଷ୍ଟି କରି ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅସନ୍ତୁଳନକୁ ସୁଧାରିବା ପାଇଁ ନୂତନ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଗଠନ କରି ଅନୁଷ୍ଠାନ ଭିତ୍ତିଭୂମି ବିସ୍ତାର ପାଇଁ ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଏହି ଅନୁଦାନ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି ।

4.1.1 ଓଡ଼ିଶାରେ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ

ଏଆଇଏସ୍‌ଏଚ୍‌ଇ ରିପୋର୍ଟ ଏବଂ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ସୂଚନା ଏବଂ ନାମଲେଖା ବ୍ୟବସ୍ଥା (ଏସ୍‌ଏମ୍‌ଏସ୍)¹, ଅନୁଯାୟୀ, 2014-15 ରୁ 2018-19 ମଧ୍ୟରେ ଓଡ଼ିଶାରେ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ, ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ, କଲେଜ ଘନତା² ଏବଂ ହାରାହାରି ନାମଲେଖା ନିମ୍ନରେ ଥିବା ସାରଣୀ 4.1 ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି:

ସାରଣୀ 4.1: ଓଡ଼ିଶାର ସମସ୍ତ ପ୍ରକାରର ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ପ୍ରତିଷ୍ଠାନଗୁଡ଼ିକର ସଂଖ୍ୟା

ବର୍ଷ	ସମସ୍ତ ପ୍ରକାରର ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ସଂଖ୍ୟା	ସମସ୍ତ ପ୍ରକାରର ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ (ଏସ୍‌ଏମ୍‌ଏସ୍)	ଡିଗ୍ରୀ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକର ଘନତା	ମହାବିଦ୍ୟାଳୟରେ ହାରାହାରି ନାମଲେଖା
2014-15	21	705	23	606
2015-16	21	721	23	661
2016-17	24	800	23	682
2017-18	25	842	23	685
2018-19	28	883	23	682

(ଉତ୍ସ: ଏସ୍‌ଏମ୍‌ଏସ୍ ଏବଂ ଏଆଇଏସ୍‌ଏଚ୍‌ଇ ରିପୋର୍ଟ)

ଉପରୋକ୍ତ ସାରଣୀରୁ ଏହା ଜଣାଗଲା ଯେ 2014-15 ରୁ 2018-19 ମଧ୍ୟରେ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ସଂଖ୍ୟା 21 ରୁ 28 କୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି ଏବଂ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକ 705 ରୁ 883 କୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି । ସେହି ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟରେ ହାରାହାରି ନାମଲେଖା 606 ରୁ 682 କୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି, ଯାହା ରାଜ୍ୟରେ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷାର ବର୍ଦ୍ଧିତ ଚାହିଦା ସୂଚାଏ । ସମାନ ଅବଧିରେ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟର ଘନତା 23 ରେ ସ୍ଥିର ରହିଆସିଛି । ଜାତୀୟ ହାରାହାରି ଏବଂ ଉନ୍ନତ ପ୍ରଦର୍ଶନକାରୀ ରାଜ୍ୟ ତୁଳନାରେ ଏହି ମହାବିଦ୍ୟାଳୟର ଘନତା କମ୍ ଥିଲା, ଯାହା ନିମ୍ନ ସାରଣୀରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି :

ସାରଣୀ 4.2: ଓଡ଼ିଶାର ମହାବିଦ୍ୟାଳୟର ଘନତା, ଉନ୍ନତ ପ୍ରଦର୍ଶନକାରୀ ରାଜ୍ୟ ଏବଂ ସର୍ବଭାରତୀୟ ହାରାହାରି

ରାଜ୍ୟଗୁଡ଼ିକର ନାମ	ମହାବିଦ୍ୟାଳୟର ଘନତା				
	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19
ଓଡ଼ିଶା	23	23	23	23	23
କର୍ଣ୍ଣାଟକ (ସର୍ବୋତ୍ତମ ପ୍ରଦର୍ଶନକାରୀ ରାଜ୍ୟ)	49	50	53	51	53
କେରଳ	41	43	44	44	45
ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶ	47	45	48	48	49
ସମଗ୍ର ଭାରତ	27	28	28	28	28

(ଉତ୍ସ: ଏଆଇଏସ୍‌ଏଚ୍‌ଇ ରିପୋର୍ଟଗୁଡ଼ିକ)

ଯଦିଓ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି ପାଇଲା କିନ୍ତୁ ଗତ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟର ଘନତା ସ୍ଥିର ରହିଲା ଏବଂ କୌଣସି ଉନ୍ନତ ଦେଖାଗଲା ନାହିଁ । ଓଡ଼ିଶା (4.19 କୋଟି ଜନସଂଖ୍ୟା) ଏବଂ କେରଳ (3.34 କୋଟି ଜନସଂଖ୍ୟା) ତଥା ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶ (4.94 କୋଟି ଜନସଂଖ୍ୟା) ପରି ତୁଳନାତ୍ମକ ଜନସଂଖ୍ୟା ଥିବା ରାଜ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟର ଘନତା ମଧ୍ୟରେ ଏକ ବିରାଟ ବ୍ୟବଧାନ ରହିଥିଲା ।

4.1.2 ଆଞ୍ଚଳିକ ଉପଲବ୍ଧତା

ଓଡ଼ିଶା ଶିକ୍ଷା (ପ୍ରତିଷ୍ଠା, ସ୍ୱୀକୃତି ଏବଂ ବେସରକାରୀ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ) ନିୟମ (ଓଲଆର) 1991 ର ନିୟମ 3(1) ଅନୁଯାୟୀ, ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ବିଭାଗ (ଡିଏଚ୍‌ଇ) ପ୍ରତିବର୍ଷ ବ୍ଲକ୍/ ମ୍ୟୁନିସିପାଲିଟି/ ବିଜ୍ଞାପିତ ଅଞ୍ଚଳଗୁଡ଼ିକର

¹ ଷ୍ଟୁଡେଣ୍ଟ୍ସ ଏକାଡେମିକ୍ ମ୍ୟାନେଜମେଣ୍ଟ ସିଷ୍ଟମ (ଏସ୍‌ଏମ୍‌ଏସ୍) ହେଉଛି ଏକ ଓ୍ୱେବ୍ ଆଧାରିତ ଛାତ୍ରସୂଚନା ଏବଂ ନାମଲେଖା ପଦ୍ଧତି ଯାହା 2012-13 ରୁ ଓଡ଼ିଶାରେ ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଥମ ସମସ୍ତ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଛି

² କଲେଜ୍ ଘନତା ହେଉଛି 18-23 ବର୍ଷ ବୟସ ବର୍ଗର ଏକ ଲକ୍ଷ ଜନସଂଖ୍ୟା ପ୍ରତି ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ସଂଖ୍ୟା

ତାଲିକାଭୁକ୍ତ କରି ଏକ ମାଷ୍ଟର ପ୍ଲାନ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବେ । ଯେଉଁଠାରେ କୌଣସି ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ନଥିବ ଏବଂ ଯେଉଁଠାରେ ଏକ ନୂତନ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଯଥାର୍ଥ ଅଟେ । ବୁକ୍, ପୌରପାଳିକା ଏବଂ ବିଜ୍ଞାପିତ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଅଞ୍ଚଳ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକରେ ଅତିରିକ୍ତ ସିଟ୍ କିମ୍ବା ବିଷୟଗୁଡ଼ିକର ନୂତନ ଷ୍ଟୁଡେଣ୍ଟ ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ମାଷ୍ଟରପ୍ଲାନରେ ଉପସ୍ଥାପନ କରାଯିବ ।

ଅତିତ୍ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ କଲା ଯେ ଓଡ଼ିଆର 1991 ରେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ସତ୍ତ୍ୱେ ବୁକ୍/ ମ୍ୟୁନିସିପାଲିଟି/ ବିଜ୍ଞାପିତ ଅଞ୍ଚଳ ଗୁଡ଼ିକରେ ନୂତନ ସରକାରୀ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ବିଭାଗ କୌଣସି ଆକଳନ କରିନଥିଲେ କିମ୍ବା ମାଷ୍ଟର ପ୍ଲାନ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିନଥିଲେ । ଶେଷ ସରକାରୀ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ 1991 ମସିହାରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲା । ଏକ ବଡ଼ ବ୍ୟବଧାନ ପରେ, 2016-17 ରେ ରାଜ୍ୟର ଶିକ୍ଷାଗତ ପଛୁଆ ଜିଲ୍ଲାମାନଙ୍କରେ ଆଠଟି ଆଦର୍ଶ ଡିଗ୍ରୀ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯାଇଥିଲା ।

4.1.2.1 ଓଡ଼ିଶାରେ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ଅନୁଷ୍ଠାନମାନଙ୍କର ଭୌଗୋଳିକ ବଣ୍ଟନ

ଦ୍ୱାଦଶ ପଞ୍ଚବାର୍ଷିକ ଯୋଜନାର ଅନୁକ୍ଷେପ 21.207 ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିଛି ଯେ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ସୁବିଧା ଅଭାବ ଥିବା ବାସସ୍ଥାନ ଏବଂ ବସ୍ତିବାସିନ୍ଦା ଚିହ୍ନଟ କରିବା ପାଇଁ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ଅନୁଷ୍ଠାନ ଗୁଡ଼ିକର ଭୌଗୋଳିକ ମ୍ୟାପିଂ କରାଯିବା ଉଚିତ୍ ଯାହା ଦ୍ୱାରା ଅନୁଷ୍ଠାନ ବଣ୍ଟନରେ ଆଞ୍ଚଳିକ ତଥା ଶୃଙ୍ଖଳିତ ଅସତୁଳନ ପାଇଁ ସଂଶୋଧନମୂଳକ ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରାଯିବ । ପୂର୍ବ ଉଲ୍ଲେଖିତ ଓଡ଼ିଆର, 1991 ମଧ୍ୟ ବସ୍ତିତ ବୁକ୍/ ମ୍ୟୁନିସିପାଲିଟି/ ବିଜ୍ଞାପିତ ଅଞ୍ଚଳଗୁଡ଼ିକରେ ନୂତନ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ଖୋଲିବା ପାଇଁ ମାଷ୍ଟର ପ୍ଲାନ ପ୍ରସ୍ତୁତି ବିଷୟ ବ୍ୟବସ୍ଥିତ କରେ ।

ଅନୁକ୍ଷେପ 4.1.2 ରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ଯେ ନୂତନ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ କୌଣସି ମାଷ୍ଟର ପ୍ଲାନ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇନାହିଁ । ଅତିତ୍‌ରୁ ଜଣାପଡ଼ିଲା ଯେ ରାଜ୍ୟର ସମସ୍ତ 30 ଟି ଜିଲ୍ଲାରେ ସରକାରୀ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୋଇନଥିଲା । 2018-19 ସୁଦ୍ଧା, ତିନିଟି ଜିଲ୍ଲା (ଝାରସୁଗୁଡ଼ା, ଜଗତସିଂହପୁର ଏବଂ କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା) ସେମାନଙ୍କ ଅଧିନରେ ଏକ ସରକାରୀ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟରୁ ବଞ୍ଚିତ ରହିଥିଲେ ।

ଏହା ଦେଖାଗଲା ଯେ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ 49 ଟି ସରକାରୀ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ମଧ୍ୟରୁ ଛଅଟି (12 ପ୍ରତିଶତ) କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା ବେଳେ ରାଜ୍ୟ ସହରାଞ୍ଚଳ ସପକ୍ଷରେ ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ଅନୁଷ୍ଠାନ ବଣ୍ଟନ ଅଧିକ ରହିଥିଲା ।

ଅଧିକତ୍ରୁ, ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ଅନୁଷ୍ଠାନ ଗୁଡ଼ିକର ବୁକ୍ ଭିତ୍ତିକ ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ଆକଳନ କରିବା ପାଇଁ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ବିଭାଗ କୌଣସି ଭୌଗୋଳିକ ମ୍ୟାପିଂ କରିନଥିଲେ । ଉପଲବ୍ଧ ରେକର୍ଡଗୁଡ଼ିକରୁ ବୁକ୍‌ଗୁଡ଼ିକରେ ସରକାରୀ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକର ବଣ୍ଟନ ଅସମାନ ଥିବା ଜଣାପଡ଼ିଥିଲା । 314 ଟି ବୁକ୍ ମଧ୍ୟରୁ 32 ଟି ବୁକ୍‌ରେ ଉଭୟ ସରକାରୀ ଏବଂ ବେସରକାରୀ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ଥିବାବେଳେ 19 ଟି ବୁକ୍‌ର କୌଣସି ମହାବିଦ୍ୟାଳୟରୁ ନଥିଲା । ଏହି 19 ଟି ବୁକ୍ ନୀତି ଆୟୋଗ (ଜାନୁଆରୀ 2018) ଦ୍ୱାରା ଚିହ୍ନିତ ଛଅଟି ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ଜିଲ୍ଲା³ ଅନ୍ତର୍ଗତ 13 ଟି ବୁକ୍ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ । ଅବଶିଷ୍ଟ 263 ବୁକ୍‌ରେ କେବଳ ବେସରକାରୀ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲା । ସରକାରୀ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକର ଭୌଗୋଳିକ ବଣ୍ଟନ ଅଭାବ, ଏହି ବୁକ୍‌ଗୁଡ଼ିକର ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସୁଲଭ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ପାଇଁ ଏକକ ପ୍ରବେଶ ଉପରେ ପ୍ରଭାବ ପକାଇଥାଏ କାରଣ ସେମାନେ ବେସରକାରୀ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ଅନୁଷ୍ଠାନ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରନ୍ତି ଯାହା ସାଧାରଣତଃ ଅଧିକ ଫି ଆଦାୟ କରନ୍ତି ।

ତେଣୁ, ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ଅନୁଷ୍ଠାନ ବଣ୍ଟନ (ଦ୍ୱାଦଶ ପଞ୍ଚବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା) ରେ ଆଞ୍ଚଳିକ ଏବଂ ଶୃଙ୍ଖଳିତ ଅସତୁଳନ ବନ୍ଦ କରିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ରାଜ୍ୟରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ପୂରଣ ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ ଏବଂ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳ ଏବଂ ସହରାଞ୍ଚଳ ଏବଂ ବୁକ୍ ମଧ୍ୟରେ ଅସଙ୍ଗତି ରହିଲା । ଅଧିକତ୍ରୁ, ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ସହଜ ଏବଂ ସୁଲଭ ସୁବିଧା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବାକୁ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ଅନୁଷ୍ଠାନ ପାଇଁ ଆଞ୍ଚଳିକ ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ଆକଳନ କରିବାକୁ ରାଜ୍ୟ ମଧ୍ୟ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଉଦ୍ୟମ କରିନଥିଲା ।

³ 28 ଟି ରାଜ୍ୟରୁ 117 ଟି ଜିଲ୍ଲାକୁ ସାମାଜିକ-ଆର୍ଥିକାତ୍ମକ ସ୍ଥିତି କମ୍ ଥିବା ନୀତି ଆୟୋଗ (ଜାନୁଆରୀ 2018) ଦ୍ୱାରା ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ଜିଲ୍ଲା ଭାବରେ ଚିହ୍ନଟ କରାଯାଇଥିଲା । ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ଜିଲ୍ଲାଗୁଡ଼ିକରେ ବୁକ୍ ସଂଖ୍ୟା ହେଉଛି : ଗଜପତି (1), କଳାହାଣ୍ଡି (1), କନ୍ଧମାଳ (1), କୋରାପୁଟ (3), ନବରଙ୍ଗପୁର (3) ଏବଂ ରାୟଗଡ଼ା (4)

4.1.2.2 ବିଭିନ୍ନ ଏକାଡେମିକ୍ ପସନ୍ଦଗୁଡ଼ିକ ପାଇଁ ଉପଲବ୍ଧତା

ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ମାଧ୍ୟମରେ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଥିବା ଅନୁଶାସନ ଅନୁଯାୟୀ ଏକାଡେମିକ୍ ପସନ୍ଦ, ଗୁଣାତ୍ମକ ଶିକ୍ଷା ପାଇଁ ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଦିଗ । ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷାରେ, ଦ୍ୱାଦଶ ପଞ୍ଚବାର୍ଷିକ ଯୋଜନାରେ କୁହାଯାଇଛି ଯେ ଅନୁଷ୍ଠାନ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଶୁଦ୍ଧାକୃତ ଅସବୁଜନକୁ ସୁଧାରିବା ଉଚିତ୍ ।

2017-18 ଏବଂ 2018-19 ଏକାଡେମିକ୍⁴ ଅଧିବେଶନ ସମୟରେ ଓଡ଼ିଶାରେ ସରକାରୀ ଏବଂ ବେସରକାରୀ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ଗୁଡ଼ିକର ଷ୍ଟୁଡେଣ୍ଟ ଗୁଡ଼ିକର ଉପଲବ୍ଧତାକୁ ସ୍ଥିତି ନିମ୍ନ ସାରଣୀରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

ସାରଣୀ 4.3: ରାଜ୍ୟର ମହାବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକରେ ଷ୍ଟୁଡେଣ୍ଟ ଗୁଡ଼ିକର ଉପଲବ୍ଧତା

ନାମଲେଖା ବର୍ଷ	ସାଧାରଣ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ଗୁଡ଼ିକର ମୋଟ ସଂଖ୍ୟା	କଳା ଷ୍ଟୁଡେଣ୍ଟ	ବିଜ୍ଞାନ ଷ୍ଟୁଡେଣ୍ଟ	ବାଣିଜ୍ୟ ଷ୍ଟୁଡେଣ୍ଟ
		ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ସଂଖ୍ୟା (ପ୍ରତିଶତ)	ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ସଂଖ୍ୟା (ପ୍ରତିଶତ)	ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ସଂଖ୍ୟା (ପ୍ରତିଶତ)
2017-18	842	735 (87)	465 (55)	268 (32)
2018-19	883	751 (85)	516 (58)	286 (32)

(ଉତ୍ସ: ଏସ୍ ଏମ୍ ଏସ୍ ଡାଟାବେସ୍)

ଅତିତ୍ ଦେଖିଲେ ଯେ ସମସ୍ତ ତିନିଟି ସାଧାରଣ ଷ୍ଟୁଡେଣ୍ଟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଉପଲବ୍ଧ ନଥିଲା । 2018-19 ମଧ୍ୟରେ, 85 ପ୍ରତିଶତ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟରେ କଳା ଷ୍ଟୁଡେଣ୍ଟ ଥିବାବେଳେ ବିଜ୍ଞାନର ଉପଲବ୍ଧତା (58 ପ୍ରତିଶତ) ଏବଂ ବାଣିଜ୍ୟ ଷ୍ଟୁଡେଣ୍ଟ (32 ପ୍ରତିଶତ) ଅଧିକ ସୀମିତ ଥିଲା, ଯାହା ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଏହି ଷ୍ଟୁଡେଣ୍ଟ ପସନ୍ଦକୁ ସୀମିତ ରଖିଥିଲା । ତେଣୁ, ଓଡ଼ିଶାରେ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ଅନୁଷ୍ଠାନରେ ସୀମିତ ଏକାଡେମିକ୍ ପସନ୍ଦ ହେତୁ ରାଜ୍ୟ ସମସ୍ତ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସମାନତା ଏବଂ ଉପଲବ୍ଧତା ଲକ୍ଷ୍ୟ ହାସଲ କରିବାରେ ବିଫଳ ହେଲା ।

ରାଜ୍ୟ ସରକାର କହିଲେ (ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2020) ଯେ, ସ୍ଥାନୀୟ ଅଞ୍ଚଳର ଚାହିଦା ଅନୁଯାୟୀ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟ ଖୋଲନ୍ତି । ଏହି ଉତ୍ତର ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ନୁହେଁ କାରଣ ବର୍ତ୍ତମାନର ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ଅନୁଯାୟୀ ପ୍ରକୃତ ଆବଶ୍ୟକତା ଜାଣିବା ପାଇଁ କୌଣସି ଆକଳନ କରାଯାଇନଥିଲା ।

4.1.3 ମୋଟ ନାମଲେଖା ଅନୁପାତ

ଏମ୍ ଏଚ୍ ଆର୍ ଟି ଏହାର ସମସ୍ତ ବିତରଣ ମୋଡରେ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରକୁ ବିସ୍ତାର କରିବାକୁ ଏବଂ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷାରେ ମୋଟ ନାମଲେଖା ଅନୁପାତ (ଜିଇଆର)⁵ କୁ 2011-12 ରେ 15 ପ୍ରତିଶତରୁ 2020 ସୁଦ୍ଧା 30 ପ୍ରତିଶତକୁ ବୃଦ୍ଧି କରିବାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖିଥିଲା । ଆହୁରି ମଧ୍ୟ, ରୁସା 1.0 ଦ୍ୱାଦଶ ପଞ୍ଚବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା ଅର୍ଥାତ୍ ମାର୍ଚ୍ଚ 2017 ସୁଦ୍ଧା 32 ପ୍ରତିଶତ ଜିଇଆରର ଲକ୍ଷ୍ୟ ସ୍ଥିର କରିଥିଲେ । ରାଜ୍ୟ, ଜିଇଆର ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସେପରି କୌଣସି ଲକ୍ଷ୍ୟ ସ୍ଥିର କରିନଥିଲେ ।

ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷାରେ ଏବଂ ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କର ପ୍ରୟାସକୁ ଆକଳନ କରିବା ପାଇଁ, **2014-19 ମଧ୍ୟରେ ଏହାର ଲକ୍ଷ୍ୟ ସହିତ ମୋଟ ନାମଲେଖା ଅନୁପାତର ବୃଦ୍ଧି ଏକ ସୂଚକ ଭାବରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥିଲା (ପରିଶିଷ୍ଟ 2 ର କ୍ରମିକ ସଂଖ୍ୟା 14)।**

ଏମ୍ ଏଚ୍ ଆର୍ ଟି ଏବଂ ରୁସା ର ଉପରୋକ୍ତ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହାସଲକରିବାକୁ ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କର କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଯୋଜନା ନଥିଲା । ଅଧିକତ୍ତ୍ୱ, ଏହା ଦେଖାଗଲା ଯେ ରାଜ୍ୟ ଜିଇଆର ସମ୍ବନ୍ଧରେ କୌଣସି ତଥ୍ୟ ରଖିନଥିଲେ ଏବଂ

⁴ 2017-18 ପୂର୍ବରୁ ତଥ୍ୟ (ଏକାଡେମିକ୍ ଅଧିବେଶନ) ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ଏସ୍ ଏମ୍ ଏସ୍ ପୋର୍ଟାଲରେ ଉପଲବ୍ଧ ନଥିଲା ଯେଉଁଥିପାଇଁ ଦୁଇ ବର୍ଷର ତଥ୍ୟ ନିଆଯାଇଥିଲା
⁵ ଭାରତରେ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷାରେ ମୋଟ ନାମଲେଖା ଅନୁପାତ(ଜିଇଆର) ହେଉଛି 18-23 ବର୍ଷ ବୟସର ଜନସଂଖ୍ୟାରେ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷାରେ ନାମ ଲେଖାଇଥିବା ଲୋକଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା । ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷାର ଅଂଶଗ୍ରହଣ ଏବଂ ସାମର୍ଥ୍ୟର ସାଧାରଣ ସ୍ତର ଦେଖାଇବା ପାଇଁ ଏହା ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ

ଏଆଇଏସଏଚଲ ରିପୋର୍ଟଗୁଡ଼ିକର ତଥ୍ୟ ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ ଯାହା ସେଇ ସର୍ତ୍ତରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ । ଓଡ଼ିଶାର ଜିଲ୍ଲା, ଜାତୀୟ ଜିଲ୍ଲା ଏବଂ ସର୍ବୋତ୍ତମ ପ୍ରଦର୍ଶନକାରୀ କେନ୍ଦ୍ର ଶାସିତ ଅଂଚଳ/ରାଜ୍ୟର ଏକ ତୁଳନା ନିମ୍ନ ସାରଣୀରେ ଦିଆଯାଇଛି:

ସାରଣୀ 4.4: ଓଡ଼ିଶାର ଜିଲ୍ଲାର ବନାମ, ସର୍ବୋଚ୍ଚ ଜିଲ୍ଲାର ରାଜ୍ୟ ଏବଂ ଜାତୀୟ ଜିଲ୍ଲାର

ବର୍ଷ	ଓଡ଼ିଶାର ଜିଲ୍ଲା	ପୂର୍ବ ବର୍ଷ ତୁଳନାରେ ଅଭିବୃଦ୍ଧିର ଶତକଡ଼ା	ସର୍ବୋଚ୍ଚ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରୁଥିବା କେନ୍ଦ୍ରଶାସିତ ଅଂଚଳ/ ରାଜ୍ୟର ଜିଲ୍ଲା	ଜାତୀୟ ଜିଲ୍ଲା	ଜିଲ୍ଲାର ଓଡ଼ିଶା ସ୍ଥିତି
2014-15	17.7	--	50.6 ଚଣ୍ଡିଗଡ଼	24.3	26
2015-16	19.6	10.73	56.4 ଚଣ୍ଡିଗଡ଼	24.5	25
2016-17	21.0	7.14	56.1 ଚଣ୍ଡିଗଡ଼	25.2	23
2017-18	22.0	4.6	57.6 ଚଣ୍ଡିଗଡ଼	25.8	22
2018-19	22.1	0.45	53.9 ସିକିମ୍	26.3	24

(ଉତ୍ସ: ଉପରୋକ୍ତ ବର୍ଷଗୁଡ଼ିକ ପାଇଁ ଏଆଇଏସଏଚଲ ରିପୋର୍ଟ)

ବିଗତ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ, 2014-15 ରୁ 2018-19 ମଧ୍ୟରେ ଜିଲ୍ଲାର ରେ (4.4 ପଏଣ୍ଟ) ସାମାନ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି ଘଟିଛି । ପୂର୍ବ ବର୍ଷ ତୁଳନାରେ ଜିଲ୍ଲାର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାର 2015-16 ରେ 10.73 ପ୍ରତିଶତରୁ 2018-19 ସୁଦ୍ଧା 0.45 ପ୍ରତିଶତକୁ ହ୍ରାସ ପାଇଛି । 2014-15 ରୁ 2017-18 ମଧ୍ୟରେ ଜିଲ୍ଲାର ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଓଡ଼ିଶାର ମାନ୍ୟତାରେ କ୍ରମାଗତ ବୃଦ୍ଧି ଘଟିଥିଲା ଯାହା ଚାରି ସରର ମାନ୍ୟତା ବୃଦ୍ଧି ଦେଖାଇଥିଲା, କିନ୍ତୁ 2017-18 ତୁଳନାରେ 2018-19 ରେ ଦୁଇଟି ସରର ମାନ୍ୟତା ସାମାନ୍ୟ ହ୍ରାସ ଘଟିଥିଲା । ଏହି ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ରାଜ୍ୟର ଜିଲ୍ଲାର ମଧ୍ୟ ଜାତୀୟ ଜିଲ୍ଲାର ଠାରୁ କମ୍ ଥିଲା ।

ସରକାର ବ୍ୟକ୍ତ କଲେ (ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2020) ଯେ, ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ବିଭାଗ 2012 ରୁ ଏସଏସଏସଏସ୍ ରେ ନିଜର ଯୁକ୍ତି ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ତଥ୍ୟ ବଜାୟ ରଖି ଏବଂ ଏହା ଏଆଇଏସଏସଏଚ ତଥ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ଅନୁପୂରିତ ହୋଇଥିଲା । ଏହାସହ ଏହା ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଇଛି ଯେ ଖୁବ୍ କମ୍ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ଏଆଇଏସଏସଏଚ ସର୍ତ୍ତରେ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କରିନଥିଲେ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ଅଂଶଗ୍ରହଣ ଜିଲ୍ଲାର ଉପରେ ଅଧିକ ପ୍ରଭାବ ପକାଇ ନଥିଲା ।

କେବଳ ଯୁକ୍ତି ନୁହେଁ, ପିଜି⁶ ସରାୟ ପାଠ୍ୟକ୍ରମକୁ ମଧ୍ୟ ଧ୍ୟାନରେ ରଖି ଜିଲ୍ଲାର ଗଣନା କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ ଥିବାରୁ ସରକାର ଦେଇଥିବା ଉତ୍ତର ସନ୍ତୋଷଜନକ ନୁହେଁ । ଆହୁରି ମଧ୍ୟ, ଅତିବ୍ ଦ୍ୱାରା ସୂଚିତ କରାଯାଇଛି, ସେଠାରେ ବହୁ ସଂଖ୍ୟକ ଉଚ୍ଚ ଶିକ୍ଷା ଅନୁଷ୍ଠାନ ଥିଲେ ଯେଉଁମାନେ ଏଆଇଏସଏସଏଚ ସର୍ତ୍ତରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିନଥିଲେ (198 ଜେନେରାଲ୍ ଏବଂ 82 ସଂସ୍କୃତ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ) । ପ୍ରକୃତ କଥା ରାଜ୍ୟର ଜିଲ୍ଲାର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ସରକାର କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିନଥିଲେ ଯାହାକି 2014-19 ମଧ୍ୟରେ ଜାତୀୟ ଜିଲ୍ଲାର ତଳେ ରହିଆସିଥିଲା ।

4.2 ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷାରେ ସମାନତା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା

ଦ୍ୱାଦଶ ପଞ୍ଚବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା ଦସ୍ତାବିଜର ଅନୁକ୍ଷେପ 21.239 ଦର୍ଶାଇଛି ଯେ ଅନୁସୂଚିତ ଜାତି (ଏସସି) ଏବଂ ଅନୁସୂଚିତ ଜନଜାତି (ଏସଡି) ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ବିସ୍ତାର କରୁଥିବା ଅଞ୍ଚଳ ତଥା ବିଭିନ୍ନ ଇକ୍ୱିଟି ସ୍କିମର ଏକତ୍ରୀକରଣ ଉପରେ ଧ୍ୟାନ ଦେଇ ଏକ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଧାର୍ଯ୍ୟ ପଦ୍ଧତି ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସହିତ ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ ବିଭାଗର ଶିକ୍ଷାଗତ ଆବଶ୍ୟକତାକୁ

⁶ 2020-21 ବର୍ଷରୁ ପିଜି ସରରେ ନାମଲେଖା ତଥ୍ୟ କେବଳ ଏସଏସଏସଏସ୍ ତାତକାଳରେ ଉପଲବ୍ଧ

ସମାଧାନ କରିବା ପାଇଁ ପଛୁଆ ଶ୍ରେଣୀଗୁଡ଼ିକ (ଓବିସି) ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷାର ମୁଖ୍ୟ ସ୍ରୋତରେ ସେମାନଙ୍କର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତିକୁ ବୃଦ୍ଧି କରିବା ପାଇଁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବ । ଆହୁରି ମଧ୍ୟ, ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷାରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଏବଂ ଗୁଣାତ୍ମକ ବିସ୍ତାର ଉପରେ ରିପୋର୍ଟର ଅନୁକ୍ଷେପ 2.2.2(କ) ଅନୁଯାୟୀ, ଦ୍ୱାଦଶ ପଞ୍ଚବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷାରେ ପୁରୁଷ ଏବଂ ମହିଳାଙ୍କ ବ୍ୟବଧାନକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ଦୂର କରିବାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖିଥିଲା ।

ଅବହେଳିତ ବର୍ଗର ଜିଲ୍ଲାପାର ବୃଦ୍ଧି ଏବଂ ଅନୁସୂଚିତ ଜାତି/ ଅନୁସୂଚିତ ଜନଜାତି ସେଲକୁ ମଜବୁତ କରିବା, ଲିଙ୍ଗଗତ ସମାନତା ପ୍ରୋତ୍ସାହନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଆୟୋଜନ ଇତ୍ୟାଦି ସହିତ ପରୀକ୍ଷା ଯାତ୍ରା ସଂସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ପ୍ରୟାସ ବିଷୟରେ ଅତିବ୍ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ ନିମ୍ନରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଛି ।

4.2.1 ଅବହେଳିତ ଗୋଷ୍ଠୀର ମୋଟ ନାମଲେଖା ଅନୁପାତ

ଏସ୍‌ସି, ଏସ୍‌ଟି, ଓବିସି, ସଂଖ୍ୟାଲଘୁ, ଭିନ୍ନକ୍ଷମ ଏବଂ ମହିଳା ସାଧାରଣତଃ ଆମ ସମାଜର ଅବହେଳିତ ବିଭାଗ ଭାବରେ ବିବେଚନା କରାଯାଏ ଏବଂ ଅନେକ ନୀତି ଏବଂ ଯୋଜନା ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷାରେ ସେମାନଙ୍କର ବର୍ଦ୍ଧିତ ନାମଲେଖାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖିଥାନ୍ତି । ବର୍ଗ ଅନୁଯାୟୀ ଜିଲ୍ଲାପାର ହେଉଛି ଏହି ବର୍ଗଗୁଡ଼ିକର ନାମଲେଖାର ଉନ୍ନତି ଏବଂ ଏହିପରି ଉନ୍ନତି ଆଡ଼କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖାଯାଇଥିବା ପଦକ୍ଷେପଗୁଡ଼ିକର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀତାକୁ ଆକଳନ କରିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିବା ସାଧାରଣ ମେଟ୍ରିକ୍ ।

ଅଧିକତ୍ରୁ, ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷାରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଉଦ୍ୟମକୁ ଆକଳନ କରିବା ପାଇଁ, **2014-19 ମଧ୍ୟରେ ସର୍ବଭାରତୀୟ ଅନୁପାତ/ ଲକ୍ଷ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ବର୍ଗ ଅନୁଯାୟୀ ମୋଟ ନାମଲେଖା ଅନୁପାତରେ ବୃଦ୍ଧି ଏକ ସୂଚକ ଭାବରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥିଲା (ପରିଶିଷ୍ଟ 2 ର କ୍ରମିକ ସଂଖ୍ୟା 15) ।**

ଅତିବ୍ ଦେଖିଲେ ଯେ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଅନୁସୂଚିତ ଜାତି/ ଅନୁସୂଚିତ ଜନଜାତି ଏବଂ ମହିଳା ବର୍ଗ ସମାନତା ସୂଚକଙ୍କ ପରି ଅବହେଳିତ ଗୋଷ୍ଠୀର ଜିଲ୍ଲାପାର ସମନ୍ୱୟ ତଥ୍ୟ ବଜାୟ ରଖିନାହିଁ ଏବଂ ଏମଏଚଆରଡିର ଏଆଇଏସଏଚଇ ରିପୋର୍ଟରେ ପ୍ରକାଶିତ ତଥ୍ୟ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ । 2014-15 ରୁ 2018-19 ଅବଧି ପାଇଁ ଏଆଇଏସଏଚଇ ରିପୋର୍ଟ ଅନୁଯାୟୀ ଅବହେଳିତ ବିଭାଗ ଗୁଡ଼ିକର ଜିଲ୍ଲାପାର ର ବିବରଣୀ ନିମ୍ନରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ସାରଣୀରେ ଦିଆଯାଇଛି:

ସାରଣୀ 4.5: ଏସ୍‌ସି ଏବଂ ଏସ୍‌ଟି ବର୍ଗର ଜିଲ୍ଲାପାର ଏବଂ ଲିଙ୍ଗଗତ ସମାନତା ସୂଚକ

ବର୍ଷ	ଏସ୍‌ସି ବର୍ଗର ଜିଲ୍ଲାପାର		ଏସ୍‌ଟି ବର୍ଗର ଜିଲ୍ଲାପାର		ଲିଙ୍ଗଗତ ସମାନତା ସୂଚକ ⁷					
	ସର୍ବଭାରତୀୟ	ଓଡ଼ିଶା	ସର୍ବଭାରତୀୟ	ଓଡ଼ିଶା	ସର୍ବଭାରତୀୟ			ଓଡ଼ିଶା		
					ସମସ୍ତ	ଏସ୍‌ସି	ଏସ୍‌ଟି	ସମସ୍ତ	ଏସ୍‌ସି	ଏସ୍‌ଟି
2014-15	19.1	12.2	13.7	7.9	0.92	0.91	0.81	0.81	0.79	0.77
2015-16	19.9	14.7	14.2	9.4	0.92	0.91	0.83	0.83	0.78	0.77
2016-17	21.1	17.4	15.4	11.3	0.94	0.93	0.85	0.82	0.73	0.74
2017-18	21.8	18.8	15.9	12.5	0.97	0.96	0.87	0.85	0.73	0.75
2018-19	23.0	20.0	17.2	12.8	1.00	1.02	0.92	0.82	0.76	0.78

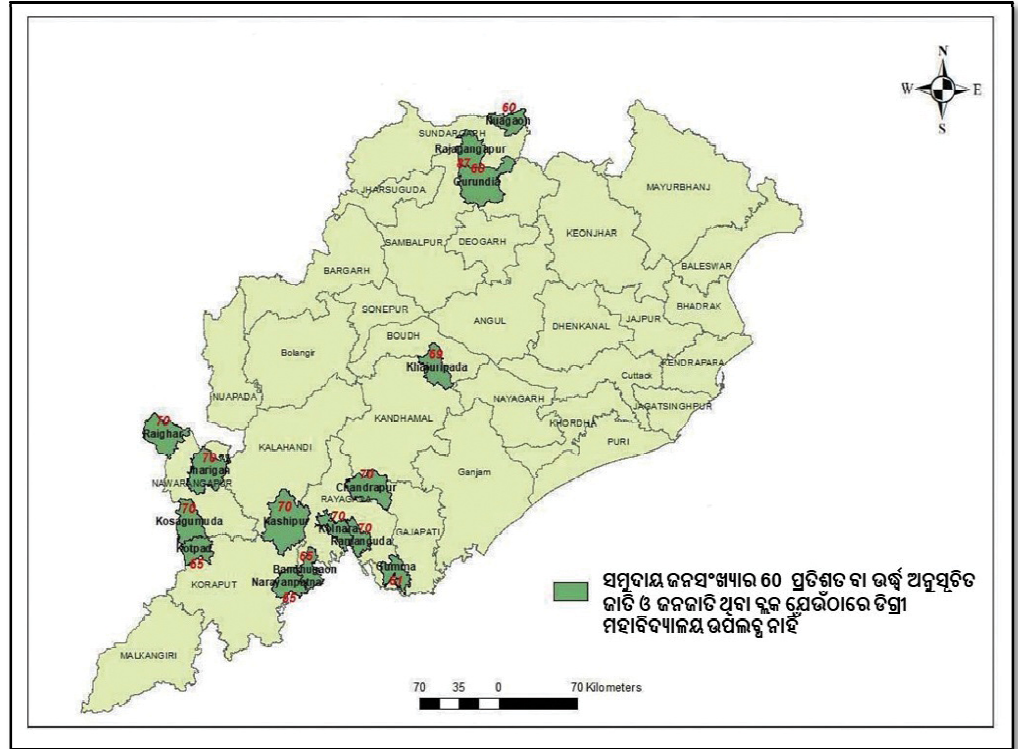
(ଉତ୍ସ: ଏଆଇଏସଏଚଇ ରିପୋର୍ଟ)

ଏସ୍‌ସି (17.13 ପ୍ରତିଶତ) ଏବଂ ଏସ୍‌ଟି (22.85 ପ୍ରତିଶତ) ବର୍ଗର ଜନସଂଖ୍ୟା ରାଜ୍ୟର ମୋଟ ଜନସଂଖ୍ୟାର ପ୍ରାୟ 40 ପ୍ରତିଶତ ଅଟେ । ଏସ୍‌ସି ଏବଂ ଏସ୍‌ଟିର ଏହି ବହୁଳ ଜନସଂଖ୍ୟା ସତ୍ତ୍ୱେ ଏହି ବର୍ଗର ଜିଲ୍ଲାପାର ଏବଂ ଲିଙ୍ଗଗତ ସମାନତା ଅନୁପାତ ଜାତୀୟ ହାରଠାରୁ କମ୍ ରହିଥିଲା । ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷାରେ ଅତିବ୍ ନିରୀକ୍ଷଣ କରିଛି

⁷ ଲିଙ୍ଗଗତ ସମାନତା ସୂଚକ ହେଉଛି ନାମ ଲେଖାଯିବା ମହିଳା ଛାତ୍ରୀଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଅନୁପାତରେ ନାମ ଲେଖାଯିବା ପୁରୁଷ ଛାତ୍ରସଂଖ୍ୟା

ଯେ 60 ପ୍ରତିଶତରୁ ଅଧିକ ଏସ୍‌ସି ଏବଂ ଏସ୍‌ଟି ଜନସଂଖ୍ୟା ବିଶିଷ୍ଟ ଛଅଟି ଜିଲ୍ଲାର⁸ 15 ଟି ବ୍ଲକ୍‌ରେ କୌଣସି ଡିଗ୍ରୀ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ନାହିଁ (ନିମ୍ନରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ମାନଚିତ୍ରରେ ଚିତ୍ରିତ), ଯାହା ଏହି ଅବହେଳିତ ଗୋଷ୍ଠୀର ଜିଲ୍ଲାରେ କମ୍ ଅବଦାନକୁ ସୂଚାଏ ।

ଚାର୍ଟ 2: ଚିତ୍ରରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ବ୍ଲକ୍ ଗୁଡ଼ିକର ଏସ୍‌ସି/ଏସ୍‌ଟିର ଜନସଂଖ୍ୟା ସମୁଦାୟ ଜନସଂଖ୍ୟାର 60 ପ୍ରତିଶତରୁ ଅଧିକ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏ ବ୍ଲକ୍ ଗୁଡ଼ିକରେ କୌଣସି ଡିଗ୍ରୀ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ଉପଲବ୍ଧ ନଥିଲା

2018-19 ବର୍ଷ ପାଇଁ ଏସ୍‌ସି ଏବଂ ଏସ୍‌ଟି ବର୍ଗର ଜିଲ୍ଲାରେ ଯଥାକ୍ରମେ ଜାତୀୟ ହାରାହାରି 23 ଏବଂ 17.2 ଭୁଲନାରେ 20 ଏବଂ 12.8 ରେ ରହିଥିଲା ଏବଂ ଏହା ମଧ୍ୟ ରାଜ୍ୟ ପାଇଁ ସାମଗ୍ରିକ ଜିଲ୍ଲାରେ (22.1) ଠାରୁ କମ୍ ଥିଲା ।

2014-15 ରୁ 2018-19 ମଧ୍ୟରେ ସମସ୍ତ ଭାରତ ଭୁଲନାରେ 0.92 ରୁ 1.00 କୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇ ଓଡ଼ିଶାର ମୋଟ ଲିଙ୍ଗଗତ ସମାନତା ସୂଚକାଙ୍କ 0.81 ରୁ 0.82 କୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି । ଓଡ଼ିଶାର ଏସ୍‌ସି ଏବଂ ଏସ୍‌ଟି ବର୍ଗ ପାଇଁ ଲିଙ୍ଗଗତ ସମାନତା ସୂଚକାଙ୍କ ଏହି ଦୁଇଟି ବର୍ଗ ପାଇଁ ଜାତୀୟ ସୂଚକାଙ୍କଠାରୁ ବହୁତ କମ୍ ରହିଥିଲା । ଆହୁରି ମଧ୍ୟ, 2014-19 ମଧ୍ୟରେ ଓଡ଼ିଶା ପାଇଁ ସାମଗ୍ରିକ ଲିଙ୍ଗଗତ ସମାନତା ସୂଚକାଙ୍କ ମଧ୍ୟ କମ୍ ରହିଲା (0.81 ରୁ 0.85 ମଧ୍ୟରେ) । ଏହା ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ଅନୁଷ୍ଠାନ ଗୁଡ଼ିକର ଭୌଗୋଳିକ ବଣ୍ଟନ ସହିତ ସଂଯୁକ୍ତ ହୋଇପାରେ ଯେଉଁଠାରେ ଅଧିକାଂଶ ଏସ୍‌ସି/ ଏସ୍‌ଟି ଜନସଂଖ୍ୟା ବିଶିଷ୍ଟ ଜିଲ୍ଲାମାନଙ୍କରେ ଅନେକ ବ୍ଲକ୍ ସରକାରୀ ଡିଗ୍ରୀ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ବିନା ରହିଥିଲା ।

ରାଜ୍ୟର ଗରିବ ଲିଙ୍ଗଗତ ସମାନତା ସୂଚକାଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି, ଅବହେଳିତ ବର୍ଗରେ ମହିଳା ଛାତ୍ରଙ୍କ ଜିଲ୍ଲାରେ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ଯୋଜନାବଦ୍ଧ ପ୍ରୟାସ କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ ଏବଂ ଦୀର୍ଘ ସମୟ ଧରି ଏହା ଜାରି ରଖିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଅବହେଳିତ ଗୋଷ୍ଠୀ ପାଇଁ ସାମଗ୍ରିକ ଜିଲ୍ଲାରେ ର ଉନ୍ନତି ସହିତ ଏହାକୁ ଜାତୀୟ ହାରଠାରୁ ଅଧିକ ଆଣିବା ପାଇଁ ନିରନ୍ତର ପ୍ରୟାସ ମଧ୍ୟ କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

⁸ ଗଜପତି-1 (ଗୁମ୍ଫା), ନବରଙ୍ଗପୁର-3 (ଝରିଗ୍ରାମ, କୋଶଗୁମ୍ଫା ଏବଂ ରାଇଘର), ରାୟଗଡ଼ା-4 (ଚନ୍ଦ୍ରପୁର, କୋଲନରା, ରମଣଗୁଡ଼ା ଏବଂ କାଶିପୁର), କୋରାପୁଟ-3 (ବନ୍ଧୁଗାଁ, କୋଟପାଦ ଏବଂ ନାରାୟଣପାଟଣା), ସୁନ୍ଦରଗଡ଼-3 (ଗୁରୁଶ୍ରୀଆ, ନୂଆଗାଁ ଏବଂ ରାଜଗାଙ୍ଗପୁର) ଏବଂ କନ୍ଧମାଳ-1 (ଖଜୁରାପଡ଼ା)

4.2.2 ଅବହେଳିତ ଗୋଷ୍ଠୀକୁ ସହାୟତା ପ୍ରଦାନ ପାଇଁ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ପଦକ୍ଷେପ

ଦ୍ୱାଦଶ ପଞ୍ଚବର୍ଷିକ ଯୋଜନା (ଅନୁକ୍ଷେପ 6.1.2) ଅନୁଯାୟୀ, ଜାରି କରାଯାଇଥିବା ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷାରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଏବଂ ଗୁଣାତ୍ମକ ବିସ୍ତାର ଉପରେ ରିପୋର୍ଟରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ଯେ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀଙ୍କ ଗ୍ରହଣ ଉପରେ ନଜର ରଖିବା ପାଇଁ ଅନୁସୂଚିତ ଜାତି/ ଅନୁସୂଚିତ ଜନଜାତି / ଅନ୍ୟ ପଛୁଆ ଶ୍ରେଣୀ ସେଲ୍ (କମ୍ୟୁନିଟି ଏଜୁକେସନ୍ ଡେଭଲପମେଣ୍ଟ ସେଲ୍(ସିଇଡିସି)) ଗଠନ କରାଯିବା ଉଚିତ୍ । ବଞ୍ଚିତ ସାମାଜିକ ଗୋଷ୍ଠୀରୁ ଅଧ୍ୟାପକ ଏବଂ ପ୍ରଶାସନିକ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ଗ୍ରହଣ ସହିତ କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତା, ଦକ୍ଷତା ବିକାଶ ପ୍ରମାଣ ଦ୍ୱାଦଶ ପଞ୍ଚବର୍ଷିକ ଯୋଜନା ଅଧୀନରେ ଯୁକ୍ତିସି ଦ୍ୱାରା ଜାରି କରାଯାଇଥିବା ସମାନ ସୁଯୋଗ ସେଲର ସ୍ୱିମ୍ପ ପାଇଁ ଗାଇଡଲାଇନ୍ ଅନୁଯାୟୀ, ଏସସି/ ଏସଟି/ ଓବିସି/ ସଂଖ୍ୟାଲଘୁ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର କୋଟିଂ ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ୱିମ୍ପ ଚଳାଇ ନିୟୁକ୍ତି ଏବଂ ସଫଳତା ବୃଦ୍ଧି କରିବାକୁ ପାଇଁ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଏକ ସମାନ ସୁଯୋଗ ସେଲ୍(ଇଓସି) ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯିବା ଉଚିତ୍ ।

ଦୁଇଟି ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ଏବଂ ପରୀକ୍ଷା ଯାତ୍ରା ହୋଇଥିବା ମହାବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକର ରେକର୍ଡ ଯାଞ୍ଚରୁ ଅତିବ୍ ନିମ୍ନଲିଖିତ ବିଷୟଗୁଡ଼ିକ ଅବଲୋକନ:

ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଏବଂ ପରୀକ୍ଷା ଯାତ୍ରା ହୋଇଥିବା ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ

ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଏକ ଇଓସି କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା ବେଳେ ସେଠାରେ କୌଣସି ସିଇଡିସି ସେଲ୍ ନଥିଲା । ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର 24 ଟି ପରୀକ୍ଷା ଯାତ୍ରା ମହାବିଦ୍ୟାଳୟରେ କେବଳ ସାତ (29 ପ୍ରତିଶତ) ମହାବିଦ୍ୟାଳୟରେ ସିଇଡିସି ଗଠନ ହୋଇଥିଲେବେଳେ 24 ଟି ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ମଧ୍ୟରୁ 16 ଟିରେ କୌଣସି ସେଲ୍ ଗଠନ ହୋଇନାହିଁ । ଗୋଟିଏ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟରେ (ଡେଙ୍କାନାଳ ସାଂଖ୍ୟାସିତ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ) ସେଲ୍ ଗଠନ ବିଷୟରେ କୌଣସି ସୂଚନା ଦେଇନଥିଲେ ।

ଅନୁସୂଚିତ ଜାତି/ ଅନୁସୂଚିତ ଜନଜାତି/ ଅନ୍ୟ ପଛୁଆ ବର୍ଗ/ ସଂଖ୍ୟାଲଘୁଙ୍କ ସାର୍ଥ ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ଯୁକ୍ତିସି ଦ୍ୱାଦଶ ପଞ୍ଚବର୍ଷିକ ଯୋଜନା (2012-17) ସମୟରେ, ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକ ପାଇଁ ସାମୟିକ ଅନୁଦାନ ଭାବରେ 5 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଏବଂ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅନୁଦାନ ଭାବରେ 7 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଆର୍ଥିକ ସହାୟତାର ଏକ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଥିଲା । ଏହି ଅନୁଦାନ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କର ବିଭିନ୍ନ ବିଷୟଗୁଡ଼ିକରେ ଯଥା ପ୍ରତିକାର, କ୍ଲ୍ୟାସ, ଶିକ୍ଷାଗତ କୌଶଳ ବର୍ଦ୍ଧନ ଏବଂ ଭାଷିତଭିକ ଦକ୍ଷତା, ଜ୍ଞାନ ବୃଦ୍ଧି/ ଦକ୍ଷତା/ ମନୋଭାବ ଇତ୍ୟାଦିକୁ ସୁଦୃଢ଼ କରିବା ପାଇଁ ଏକ ଯୋଜନା କରାଯାଇଥିଲା ।

ଯଦିଓ, ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ କହିଛି ଯେ ସେମାନେ କେତେକ ବିଭାଗରେ ପ୍ରତିକାର କ୍ଲ୍ୟାସ କରିଥିଲେ, ଆୟୋଜିତ କ୍ଲ୍ୟାସ୍ ସଂଖ୍ୟା, ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିଥିବା ଛାତ୍ରଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା, କେଉଁ କ୍ଲ୍ୟାସ୍ ଗୁଡ଼ିକ ପରିଚାଳନା କରାଯାଇଥିଲା ଇତ୍ୟାଦି ସମକ୍ଷୀୟ ବିବରଣୀଗୁଡ଼ିକ ରେକର୍ଡଭୁକ୍ତ କରାଯାଇ ନଥିଲା । ଫଳସ୍ୱରୂପ, ଏହି ଅନୁଦାନ ପାଇଁ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଯୁକ୍ତିସି ରେ ଆବେଦନ କରିନଥିଲା ଯାହା ଏହି ଅବହେଳିତ ବର୍ଗର ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ସୁବିଧା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥାନ୍ତା ।

ଅତିବ୍ ମତ୍ରବ୍ୟକ୍ତ ଗ୍ରହଣ କରିବାବେଳେ, ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ବଞ୍ଚିତ/ ଶିକ୍ଷାଗତ ଦୁର୍ବଳ ବିଭାଗର ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ପ୍ରତିକାର କୋଟିଂ ସୁବିଧା ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ଏବଂ ପ୍ରତିକାର ଶ୍ରେଣୀ ପାଇଁ ଅନୁଦାନ ପାଇଁ ଯୁକ୍ତିସି ରେ ଆବେଦନ କରିବାକୁ ଭରସା ଦେଇଥିଲେ ।

ଉତ୍ତର ଓଡ଼ିଶା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଏବଂ ପରୀକ୍ଷା ଯାତ୍ରା ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ

ଅନୁସୂଚିତ ଜାତି/ ଅନୁସୂଚିତ ଜନଜାତି/ ଅନ୍ୟ ପଛୁଆ ବର୍ଗ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ପାଇଁ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଉଭୟ ଇଓସି ଏବଂ ସିଇଡିସି ସ୍ଥାପନ କରିଥିଲା । ତେବେ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ଆଠଟି ମଧ୍ୟରୁ ପାଞ୍ଚଟି (63 ପ୍ରତିଶତ) ପରୀକ୍ଷା ଯାତ୍ରା ହୋଇଥିବା ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ଗୁଡ଼ିକରେ ଏସସି/ଏସଟି/ ଓବିସି ସେଲ୍ ନଥିଲା ।

ଅଧିକାଂଶ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଏସସି/ଏସଟି/ଓବିସି ସେଲର ସ୍ଥାପନ କରାଯାଇନଥିବା ହେତୁ, ପରୀକ୍ଷା ଯାତ୍ରା ହୋଇଥିବା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଏବଂ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକରେ ଅବହେଳିତ ବିଭାଗର ଛାତ୍ରମାନେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀରେ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଥିବା ଛାତ୍ର ସଂଖ୍ୟା, ଦକ୍ଷତା ବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ସମସ୍ତ ପଦକ୍ଷେପ ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଇତ୍ୟାଦି ବୃଦ୍ଧି କରିବା ବିଷୟରେ ସକ୍ରିୟ ଭାବରେ ଅବଗତ ହୋଇନଥିଲେ । ଅଧିକତ୍ତ୍ୱ, ଏହି ଇଓସି ଏବଂ ସିଇଡିସି ସେଲ ଗୁଡ଼ିକର ଅଭାବ

ହେଉ, ଅନୁସୂଚିତ ଜାତି/ ଅନୁସୂଚିତ ଜନଜାତି/ ଅନ୍ୟ ପଛୁଆ ବର୍ଗ/ ସଂଖ୍ୟାଲଘୁ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କର ଗ୍ରହଣ, କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତା ଇତ୍ୟାଦି ଉପରେ ଏକକ ଭିତ୍ତିରେ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ କରାଯାଇପାରିନଥିଲା ।

4.2.3 ଲିଙ୍ଗଗତ ସମାନତା ପ୍ରୋତ୍ସାହନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଏବଂ ଲିଙ୍ଗ ସମେଦନଶୀଳ ସୁବିଧା

ନାକ୍ ଲିଙ୍ଗଗତ ସମାନତା ଏବଂ ସମେଦନଶୀଳତାର ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଉପରେ ଏକ ଅନୁଷ୍ଠାନର କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତାକୁ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରେ ଏବଂ ଏହାକୁ ଅନୁଷ୍ଠାନିକ ମୂଲ୍ୟର ଏକ ପ୍ରମୁଖ ସୂଚକ ଭାବରେ ବିବେଚନା କରେ । ଏହା ସୂଚାଏ ଯେ ଏକ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ପ୍ରତିଷ୍ଠାନର ମାନ୍ୟତା ସମୟରେ ଲିଙ୍ଗଗତ ସମାନତା ପ୍ରୋତ୍ସାହନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ (ମହିଳାଙ୍କ ପ୍ରତି ଯୌନ ଉତ୍ସାହନ ଏବଂ ହିଂସା, ମହିଳାଙ୍କ ଅଧିକାର ତଥା ଅପରାଧକୁ ନ୍ୟାୟ ପାଇବା, ମହିଳା ସମନ୍ବୟ ଆଇନ ବିଷୟରେ ଆଇନଗତ ସଚେତନତା ଇତ୍ୟାଦି) ର ଆୟୋଜନ ଏବଂ ଲିଙ୍ଗ ସମେଦନଶୀଳତା ସୁବିଧା (ସୁରକ୍ଷା, ପରାମର୍ଶ ଏବଂ ସାଧାରଣ କୋଠରୀ, ଇତ୍ୟାଦି) ଗୁଡ଼ିକ ଆକଳନ କରାଯାଇଥିଲା ।

ପରୀକ୍ଷା ଯାଞ୍ଚ ହୋଇଥିବା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଏବଂ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ରେକର୍ଡ/ ସୂଚନା ଉପରେ ଅତିବ୍ ନିମ୍ନଲିଖିତ ବିଷୟଗୁଡ଼ିକ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ କଲା :

ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଏବଂ ପରୀକ୍ଷା ଯାଞ୍ଚ ହୋଇଥିବା ମହାବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକ

2018-19 ସମୟରେ, ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ନଅଟି ଲିଙ୍ଗ ସମେଦନଶୀଳ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲା, ଯେଉଁଥିରେ 678 ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । 2014-15 ରୁ 2017-18 ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ଲିଙ୍ଗ ସମେଦନଶୀଳ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ କରାଯାଇନଥିଲା ।

24 ଟି ପରୀକ୍ଷା ଯାଞ୍ଚ ହୋଇଥିବା ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ 2014-19 ମଧ୍ୟରେ କେବଳ ତିନିଟି ମହାବିଦ୍ୟାଳୟରେ⁹ ଲିଙ୍ଗ ସଚେତନତା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ମୋଟ 391 ଜଣ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ।

ଉତ୍ତର ଓଡ଼ିଶା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଏବଂ ପରୀକ୍ଷା ଯାଞ୍ଚ ହୋଇଥିବା ମହାବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକ

2016-17 ସମୟରେ, ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ଗୋଟିଏ ଲିଙ୍ଗ ସମେଦନଶୀଳ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ କରାଯାଇଥିଲା ଯେଉଁଥିରେ 100 ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । 2014-16, 2017-18 ଏବଂ 2018-19 ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ଲିଙ୍ଗ ସମେଦନଶୀଳ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ କରାଯାଇନଥିଲା ।

ଆଠଟି ପରୀକ୍ଷା ଯାଞ୍ଚ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ମଧ୍ୟରୁ କେବଳ ଗୋଟିଏ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ (ବାରିପଦା ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ) ତିନିଟି ଲିଙ୍ଗ ସଚେତନତା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପରିଚାଳନା କରିଥିଲେ ଯେଉଁଥିରେ 182 ଜଣ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ଅନ୍ୟ କୌଣସି ପରୀକ୍ଷା ଯାଞ୍ଚ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକ କୌଣସି ଲିଙ୍ଗ ସମେଦନଶୀଳ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଆୟୋଜନ କରିନଥିଲେ ।

ତେଣୁ, ଏହା ଏକ ଚିନ୍ତାର ବିଷୟ ଯେ କେବଳ କିଛି ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ଅନୁଷ୍ଠାନ ଲିଙ୍ଗଗତ ସମାନତା ପ୍ରୋତ୍ସାହନମୂଳକ ସଚେତନତା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପରିଚାଳନା କରିଥିଲେ । ଏହି ମାନଦଣ୍ଡ ଉପରେ ଉଚ୍ଚ ଶିକ୍ଷା ଅନୁଷ୍ଠାନର କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତା ବଢ଼ାଇବା ପାଇଁ ରାଜ୍ୟ ଉପଯୁକ୍ତ ନିର୍ଦ୍ଦେଶନାମା, ଅଭିଯୋଗର ସମାଧାନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏବଂ ଲିଙ୍ଗଗତ ସମାନତା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପରିଚାଳନା ପାଇଁ ପାଣ୍ଠି ଯୋଗାଣ ଇତ୍ୟାଦି ଭଳି ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରିବା ଉଚିତ୍ ।

ଅତିବ୍ ମତ୍ତବ୍ୟକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବା ବେଳେ ସରକାର କହିଥିଲେ (ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2020) ଯେ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକୁ ଖୁବ୍ ଶୀଘ୍ର ଖୁବ୍ ଆଧାରିତ ଅଭିଯୋଗ ପଞ୍ଜିକରଣ ସୁବିଧା ବିକାଶ କରିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଆଯିବ ।

4.3 ସାମର୍ଥ୍ୟ

ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷାର ସମାନତା ଏବଂ ସହଜ ପହଞ୍ଚ ପାଇଁ ସାମର୍ଥ୍ୟର ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ଅଛି । ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ଦେୟ ଢାଞ୍ଚା, ସରକାରୀ ଏବଂ ଦେସରକାରୀ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକରେ ତୁଳନାତ୍ମକ ଦେୟ, ଆକର୍ଷଣୀୟ ଛାତ୍ର ରଣ ଯୋଜନା ଏବଂ ଛାତ୍ରବୃତ୍ତି/ ମୁକ୍ତ ଛାତ୍ରବୃତ୍ତିର ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ସୁଯୋଗ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷାକୁ ସୁଲଭ କରିବା ଦିଗରେ ସହାୟକ ହୋଇଥାଏ ।

⁹ ପି.ଏନ୍. ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ବୋଲଗଡ଼ (ତିନିଟି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ, 211 ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ), ରାଜଧାନୀ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ, ଭୁବନେଶ୍ୱର (ଦୁଇଟି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ, 80 ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ) ଏବଂ ପୁରୀର ଏସଏମଏସ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ (ଗୋଟିଏ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ, 100 ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ)

4.3.1 ଏକକ ଦେୟ ପ୍ରଣାଳୀ

ୟୁଜିସି (ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ଗୁଡ଼ିକର ଅନୁବନ୍ଧ) ରେଗୁଲେସନ, 2009 ଅନୁଯାୟୀ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀଙ୍କଠାରୁ ଆଦାୟ ହେବାକୁ ଥିବା ଦେୟ ସଂପୃକ୍ତ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ଅନୁମୋଦନ ହେବା ଉଚିତ୍ ।

ନିୟମାବଳୀରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଏହି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକ ସତ୍ତ୍ୱେ ପରୀକ୍ଷା ଯାଞ୍ଚ ଅନୁବନ୍ଧିତ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ଦେୟ ପ୍ରଣାଳୀ ସ୍ଥିର କରାଯାଇନଥିଲା । ଉଭୟ ଉଚ୍ଚଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଏବଂ ଉତ୍ତର ଓଡ଼ିଶା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ସେମାନଙ୍କ ଅନୁବନ୍ଧିତ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକ ପାଇଁ ଦେୟ ପ୍ରଣାଳୀକୁ ଅନୁମୋଦନ କରିନଥିଲେ, ଯେପରିକି ପରୀକ୍ଷା ଦେୟ, କେନ୍ଦ୍ର ଦେୟ, ଅସ୍ଥାୟୀ ପ୍ରମାଣପତ୍ର ପ୍ରଦାନ, ନାମଲେଖା ଶୁଳ୍କ, ମାର୍କ ପାଇଁ ଦେୟ, ତଦାରଖ ଶୁଳ୍କ, ବିଳମ୍ବ ଶୁଳ୍କ ଇତ୍ୟାଦି । ବିଭିନ୍ନ ଅନୁବନ୍ଧିତ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ଆଦାୟ କରାଯାଉଥିବା ଶୁଳ୍କ ଉପରେ ନଜର ରଖିବା ପାଇଁ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ସ୍ତରରେ କିମ୍ବା ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ବିଭାଗରେ କୌଣସି ବ୍ୟବସ୍ଥା ନଥିଲା ।

ଫଳସ୍ୱରୂପ, ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ବିଭିନ୍ନ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ସାଧାରଣତଃ ବେସରକାରୀ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଅଧିକ ଶୁଳ୍କ ଆଦାୟ କରାଯାଉଥିଲା ଏବଂ ଦେୟରେ କୌଣସି ସମାନତା ନଥିଲା । ପରୀକ୍ଷା ଯାଞ୍ଚ ହୋଇଥିବା ସରକାରୀ ଏବଂ ବେସରକାରୀ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କଠାରୁ ଆଦାୟ ହୋଇଥିବା ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ଅନୁସାରେ ବାର୍ଷିକ ଦେୟର ତୁଳନା ନିମ୍ନ ସାରଣୀରେ ଦିଆଗଲା :

ସାରଣୀ 4.6: ସରକାରୀ ଏବଂ ବେସରକାରୀ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକରେ ବାର୍ଷିକ ଶୁଳ୍କ ପରିସର

ପାଠ୍ୟ କ୍ରମର ନାମ	4ଟି ପରୀକ୍ଷା ଯାଞ୍ଚ ସରକାରୀ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟରେ ବାର୍ଷିକ ଶୁଳ୍କ ପରିସର (ରାଶି ପରିମାଣ ଟଙ୍କାରେ)			ପରୀକ୍ଷା ଯାଞ୍ଚ 28 ଟି ବେସରକାରୀ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟରେ ବାର୍ଷିକ ଶୁଳ୍କ ପରିସର (ରାଶି ପରିମାଣ ଟଙ୍କାରେ)		
	2016-17	2017-18	2018-19	2016-17	2017-18	2018-19
ବିଏ	881-2042	991-2042	1,082-2210	1,876-6015	1,876 - 7700	2,400- 9000
ବିଏସି	902-2042	1,022-2042	1,113-2263	2,952-9000	3,125 - 9500	3,661- 9520
ବିକମ୍	872-2042	982-2042	1,073-2190	2,399-6000	2,572 - 7700	3,453- 9000

(ଉତ୍ସ: ପରୀକ୍ଷା ଯାଞ୍ଚ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ତଥ୍ୟ)

ଦେଖାଗଲା ଯେ ଦୁଇଟି ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ (ଉଚ୍ଚଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଏବଂ ଉତ୍ତର ଓଡ଼ିଶା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ) ଅଧୀନରେ ଚାରିଟି ପରୀକ୍ଷା ଯାଞ୍ଚ ସରକାରୀ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ବିଏ, ବିଏସ୍, ବିକମ୍ ପାଇଁ ବାର୍ଷିକ 1,073 ରୁ 2,263 ଟଙ୍କା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦେୟ ଆଦାୟ କରୁଥିବା ବେଳେ, 28 ଟି ପରୀକ୍ଷା ଯାଞ୍ଚ ବେସରକାରୀ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ 2018-19 ରେ ସମାନ ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ପାଇଁ ବାର୍ଷିକ ଦେୟ 2,400 ଟଙ୍କାରୁ 9,520 ଟଙ୍କା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆଦାୟ କରାଯାଇଥିଲା । 2018-19 ବର୍ଷ ପାଇଁ ସରକାରୀ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକ ତୁଳନାରେ ଏବଂ ସରକାରୀ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକରେ ହାରାହାରି ବାର୍ଷିକ ଦେୟ କଳା ଶ୍ରେଣୀରେ 198 ପ୍ରତିଶତ, ବିଜ୍ଞାନ ଶ୍ରେଣୀରେ 289 ପ୍ରତିଶତ ଏବଂ ବାଣିଜ୍ୟ ଶ୍ରେଣୀରେ 206 ପ୍ରତିଶତ ଅଧିକ ଥିଲା । ଦେୟ ପ୍ରଣାଳୀର ହେତୁ ଅପ୍ ମଧ୍ୟ ଦର୍ଶାଇଲା ଯେ ବେସରକାରୀ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକ ବିକାଶ ଦେୟ ନାମରେ ଅଧିକ ଦେୟ ଆଦାୟ କରୁଛନ୍ତି । ତେଣୁ, ଦେୟ ପ୍ରଣାଳୀ ଉପରେ ନଜର ରଖିବା ପାଇଁ କୌଣସି ପଦକ୍ଷେପ ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ, ସରକାରୀ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ତୁଳନାରେ ବେସରକାରୀ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକରେ ଯଥେଷ୍ଟ ଅଧିକ ଦେୟ ଆଦାୟ କରାଯାଇଥିଲା ।

ଅତିବ୍ ମତ୍ରବ୍ୟକ୍ତ ସାକାର କରିବାବେଳେ, ସରକାର (ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2020) କହିଛନ୍ତି ଯେ ସହାୟକ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକ ଭିଡିଭିଏମି ତଥା ବିକାଶମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ତଥା ପରିଚାଳନା ଦ୍ୱାରା ନିୟୁତ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କୁ ବେତନ ପ୍ରଦାନ ପାଇଁ ଅଧିକ ଦେୟ ସଂଗ୍ରହ କରନ୍ତି ।

ଏହାର ଉତ୍ତର ଗ୍ରହଣୀୟ ନୁହେଁ କାରଣ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକ ସମସ୍ତ ବର୍ଗ ପାଇଁ ଦେୟ ପ୍ରଣାଳୀକୁ ସମୀକ୍ଷା ଏବଂ ଅନୁମୋଦନ କରିବା ପାଇଁ ପଦକ୍ଷେପ ନେଇ ନଥିଲେ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ଅନୁମୋଦନ କେବଳ କିଛି ବର୍ଗର ଦେୟ ମଧ୍ୟରେ ସୀମିତ ଥିଲା । ଆହୁରି ମଧ୍ୟ, ରାଜ୍ୟର 263 ଟି ବ୍ଲକ୍ ଥିଲା, ଯେଉଁଠାରେ କେବଳ ବେସରକାରୀ ଉଚ୍ଚ ଶିକ୍ଷା ଅନୁଷ୍ଠାନ ବିଦ୍ୟମାନ ଥିଲେ ଏବଂ ଏହି ବ୍ଲକ୍ଗୁଡ଼ିକର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ଏହି ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ ଥିଲେ ଓ ସେମାନଙ୍କର ଶିକ୍ଷାଗତ ଆବଶ୍ୟକତା ପାଇଁ ଅଧିକ ଦେୟ ଦେବା ସହିତ ସୁଲଭ ଶିକ୍ଷା ପାଇବାରେ ସମାନତାର ଲକ୍ଷ୍ୟକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିଥିଲା ।

4.3.2 ଛାତ୍ରବୃତ୍ତି/ ମୁକ୍ତ ଛାତ୍ରବୃତ୍ତି

ଦ୍ୱାଦଶ ପଞ୍ଚବର୍ଷିକ ଯୋଜନା ଅଧୀନରେ ଜାରି କରାଯାଇଥିବା ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷାରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଏବଂ ଗୁଣାତ୍ମକ ବିଷୟ ରିପୋର୍ଟର ଅନୁକ୍ଷେପ 6.1.2(ଗ) ଅନୁଯାୟୀ, ଅନୁସୂଚିତ ଜାତି/ ଅନୁସୂଚିତ ଜନଜାତି/ ଅନ୍ୟ ପଛୁଆ ଶ୍ରେଣୀ/ ସାଂଖ୍ୟାଲଘୁଙ୍କ ସବୁ ସ୍ତରରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ ବୃଦ୍ଧି ଓ ଛାତ୍ରବୃତ୍ତି ଏବଂ ଫେଲୋସିପ୍ ବୃଦ୍ଧି କରାଯିବା ଉଚିତ୍ । ଅଧିକତ୍ତ୍ୱ, ଛାତ୍ର ସମର୍ଥନ ଏବଂ ପ୍ରଗତିର ମୁଖ୍ୟ ସୂଚକ ଅନୁଯାୟୀ, ନାକ୍ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ଅନୁଷ୍ଠାନ ଗୁଡ଼ିକର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ଏବଂ ସାକ୍ଷତି ସମୟରେ ଛାତ୍ରବୃତ୍ତି ଏବଂ ମୁକ୍ତ ଛାତ୍ରବୃତ୍ତି¹⁰ ଦ୍ୱାରା ଉପକୃତ ହୋଇଥିବା ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ହାରାହାରି ଶତକଡ଼ା ଆକଳନ କରେ ।

ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଏବଂ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ସ୍ତରରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଉଥିବା ପାଞ୍ଚ ପ୍ରକାରର ଛାତ୍ରବୃତ୍ତି ଯୋଜନା ନିମ୍ନ ସାରଣୀରେ ବିସ୍ତୃତ ଭାବରେ ଦିଆଗଲା:

ସାରଣୀ 4.7: ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇଥିବା ଛାତ୍ରବୃତ୍ତି ଯୋଜନାଗୁଡ଼ିକର ବିଷୟ ବିବରଣୀ

ଛାତ୍ରବୃତ୍ତିର ନାମ	ହିତାଧିକାରୀ	ଅବଧି	ପରିମାଣ ଟଙ୍କାରେ
ଇ-ମେଧାବୃତ୍ତି	ସମସ୍ତ ବର୍ଗର ନିମ୍ନ ଆୟ ସ୍ତରର ସ୍ନାତକ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ (ପିତାମାତାଙ୍କ ଆୟ ଛଅ ଲକ୍ଷରୁ କମ୍)	ତିନି ବର୍ଷ	ବାର୍ଷିକ 5,000
	ସମସ୍ତ ବର୍ଗର ନିମ୍ନ ଆୟ ସ୍ତରର ସ୍ନାତକୋତ୍ତର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ (ପିତାମାତାଙ୍କ ଆୟ ଛଅ ଲକ୍ଷରୁ କମ୍)	ଦୁଇ ବର୍ଷ	ବାର୍ଷିକ 10,000
ଫକୀରମୋହନ ଭାଷାବୃତ୍ତି	ମେଧାବୀ ସ୍ନାତକ ଓଡ଼ିଆ (ସମ୍ମାନ) ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ଏବଂ ସମସ୍ତ ବର୍ଗର ସ୍ନାତକୋତ୍ତର ଓଡ଼ିଆ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ	ଗୋଟିଏ ଥର	20,000
ଗୋପବନ୍ଧୁ ଶିକ୍ଷା ସହାୟତା ଯୋଜନା	ସ୍ନାତକୋତ୍ତର ଏବଂ ସ୍ନାତକ ସ୍ତରରେ କେବଳ ବଞ୍ଚିତ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ (ଏବଂ ଆକର୍ଷଣୀୟ ପ୍ରଭାବିତ ପରିବାର, ଗରିବ, ଏକାକୀ ମାର ପିଲା ଇତ୍ୟାଦି)	ବାର୍ଷିକ (ସ୍ନାତକ ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ପାଇଁ ତିନି ବର୍ଷ ଏବଂ ସ୍ନାତକୋତ୍ତର ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ପାଇଁ ଦୁଇ ବର୍ଷ)	ବାର୍ଷିକ 20,000
ସ୍ନାତକୋତ୍ତର ଯୋଗ୍ୟତା ଛାତ୍ରବୃତ୍ତି	ସମସ୍ତ ବର୍ଗର ସ୍ନାତକୋତ୍ତର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ (ସ୍ନାତକ ପରୀକ୍ଷାରେ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ମାନ୍ୟତା ଧାରକ)	ଦୁଇ ବର୍ଷ	ମାସିକ 3,100
ଏକକ କନ୍ୟା ସନ୍ତାନ ପାଇଁ ସ୍ନାତକୋତ୍ତର ଯୋଗ୍ୟତା ଛାତ୍ରବୃତ୍ତି	ସମସ୍ତ ବର୍ଗର ସ୍ନାତକୋତ୍ତର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ (ଏକକ କନ୍ୟା ସନ୍ତାନ ଥିବା ପିତାମାତା)	ଦୁଇ ବର୍ଷ	ମାସିକ 3,100

(ଉତ୍ସ: ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ବିଭାଗର ରେକର୍ଡ)

ଏହା ବ୍ୟତୀତ, ଏସ୍‌ସି/ ଏସ୍‌ଟି ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ଉଭୟ ସ୍ନାତକ ଏବଂ ସ୍ନାତକୋତ୍ତର ସ୍ତରର ଅନୁସୂଚିତ ଜାତି/ ଅନୁସୂଚିତ ଜନଜାତି/ ଅନ୍ୟ ପଛୁଆ ଶ୍ରେଣୀ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଅନ୍ୟ ଏକ ସ୍ୱଳ୍ପାୟତ୍ତ ସିମ୍ପ୍ ପ୍ରେରଣା ମଧ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯାଇଛି । ବିଭିନ୍ନ ବର୍ଗର ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଛାତ୍ରବୃତ୍ତି ପରିମାଣ ଭିନ୍ନ¹¹ ଅଟେ ।

ପରୀକ୍ଷା ଯାତ୍ରା ସଂସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା [ପ୍ରୟାସର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରିବାକୁ 2014-19 ମସିହା ମଧ୍ୟରେ ସରକାରଙ୍କ ଛାତ୍ରବୃତ୍ତି ଏବଂ ମୁକ୍ତ ଛାତ୍ରବୃତ୍ତି ଯୋଜନାର ଲାଭ ପାଇବାକୁ ତଥା ଏହି ଯୋଜନାଗୁଡ଼ିକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାରେ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ସାହିତ କରିବା ପାଇଁ ଉପକୃତ ହୋଇଥିବା ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀଙ୍କ ହାରାହାରି ପ୍ରତିଶତ ସୂଚକ \(ପରିଶିଷ୍ଟ 2 ର କ୍ରମିକ ସଂଖ୍ୟା 16\)।](#)

ଦୁଇଟି ପରୀକ୍ଷା ଯାତ୍ରା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଏବଂ 32 ଟି ପରୀକ୍ଷା ଯାତ୍ରା ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦତ୍ତ ସୂଚନାର ଯାତ୍ରା ନିମ୍ନଲିଖିତକୁ ପ୍ରକାଶ କଲା:

¹⁰ ମୁକ୍ତ ଛାତ୍ରବୃତ୍ତି ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଦେୟର ପୂର୍ଣ୍ଣ କମ୍ପା ଆଂଶିକ ଛାଡ଼

¹¹ ସ୍ନାତକ ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ପାଇଁ-ଅନୁସୂଚିତ ଜାତି/ ଅନୁସୂଚିତ ଜନଜାତି - ମାସିକ 300 ଟଙ୍କା, ଅନ୍ୟ ପଛୁଆ ଶ୍ରେଣୀ - ମାସିକ 210 ଟଙ୍କା, ସ୍ନାତକୋତ୍ତର ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ପାଇଁ-ଅନୁସୂଚିତ ଜାତି/ ଅନୁସୂଚିତ ଜନଜାତି- ମାସିକ 530 ଟଙ୍କା, ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ ଭରା ପାଇଁ ଅନ୍ୟ ପଛୁଆ ଶ୍ରେଣୀ - ମାସିକ 335 ଟଙ୍କା

ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଏବଂ ପରୀକ୍ଷା ଯାତ୍ରା ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ସମୂହ

2014-19 ମଧ୍ୟରେ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ ନାମ ଲେଖାଇଥିବାମୋଟ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ହାରାହାରି 22 ପ୍ରତିଶତ ଛାତ୍ରବୃତ୍ତିରୁ ଉପକୃତ ହୋଇଥିଲେ । 24 ଟି ପରୀକ୍ଷା ଯାତ୍ରା ମହାବିଦ୍ୟାଳୟରେ ମୋଟ ନାମଲେଖା ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ 30 ପ୍ରତିଶତ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ 2014-19 ମଧ୍ୟରେ ଛାତ୍ରବୃତ୍ତି ପାଇଥିଲେ । ମୁକ୍ତ-ଛାତ୍ରବୃତ୍ତି ଯୋଜନା ଅଧୀନରେ ଉପରୋକ୍ତ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଏବଂ ପରୀକ୍ଷା ଯାତ୍ରା ମହାବିଦ୍ୟାଳୟର କୌଣସି ଛାତ୍ର ଉପକୃତ ହୋଇନଥିଲେ ।

ଉତ୍ତର ଓଡ଼ିଶା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଏବଂ ପରୀକ୍ଷା ଯାତ୍ରା ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ସମୂହ

2014-19 ମଧ୍ୟରେ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ ମୋଟ ନାମଲେଖା ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ହାରାହାରି 26 ପ୍ରତିଶତ ଛାତ୍ରବୃତ୍ତିରୁ ଉପକୃତ ହୋଇଥିଲେ । ସେହିଭଳି ଆଠଟି ପରୀକ୍ଷା ଯାତ୍ରା ମହାବିଦ୍ୟାଳୟରେ ନାମ ଲେଖାଇଥିବା ମୋଟ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ 31 ପ୍ରତିଶତ ଛାତ୍ରବୃତ୍ତିରୁ ଉପକୃତ ହୋଇଥିଲେ । ସମସ୍ତ ମାମଲାରେ, ଏହି ଅବଧି ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ଛାତ୍ର ମୁକ୍ତ-ଛାତ୍ରବୃତ୍ତି ଯୋଜନା ଅଧୀନରେ ଲାଭ ପାଇନଥିଲେ ।

ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକର ମାନ୍ୟତା ସମୟରେ ଯେଉଁ ଅନୁଷ୍ଠାନଗୁଡ଼ିକରେ ହାରାହାରି 40 ପ୍ରତିଶତ ଛାତ୍ର ଛାତ୍ରବୃତ୍ତି ଏବଂ ମୁକ୍ତ-ଛାତ୍ରବୃତ୍ତି ପାଇଥାନ୍ତ, ନାକ ଉପରୋକ୍ତ ସୂଚକାଙ୍କ ପାଇଁ ସେହି ଅନୁଷ୍ଠାନ ଗୁଡ଼ିକୁ ସର୍ବାଧିକ ମାର୍କ ପ୍ରଦାନ କରିଥାନ୍ତି । ଉଭୟ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ସର୍ବାଧିକ ଗ୍ରେଡ୍ ପଏଣ୍ଟ ପାଇବା ଠାରୁ ବହୁ ଦୂରରେ ଏବଂ ଏହି ଛାତ୍ରବୃତ୍ତି ଏବଂ ମୁକ୍ତ-ଛାତ୍ରବୃତ୍ତି ଅଧୀନରେ ପରିସରରେ ଉନ୍ନତ ଆଣିବା ପାଇଁ ଏହି ଯୋଜନାଗୁଡ଼ିକ ପାଇଁ ପ୍ରଚାର ପ୍ରସାର ପରି ଦୃଢ଼ ପଦକ୍ଷେପ ନେବା ଆବଶ୍ୟକ ।

4.4 ଉତ୍ତମ ଭିତ୍ତିଭୂମି

ରୁସା-2 ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀ ଅନୁଯାୟୀ, ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭିତ୍ତିଭୂମିଗୁଡ଼ିକ ହେଲା ବୈଷୟିକ ଜ୍ଞାନ କୌଶଳ ଯୁକ୍ତ ଶ୍ରେଣୀଗୃହ, ଲାଇବ୍ରେରୀର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣତା, ଇ-ଉତ୍ପାଦନ ଉପଲବ୍ଧତା, ପ୍ରେକ୍ଷାଳୟ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଶ୍ରେଣୀଗୃହ, କ୍ରୀଡ଼ା ସୁବିଧା, ଛାତ୍ରାବାସ (ବାଳକ ଏବଂ ବାଳିକାମାନଙ୍କ ପାଇଁ ପୃଥକ) ଏବଂ ଶୌଚାଳୟ (ବାଳକ ଏବଂ ବାଳିକାମାନଙ୍କ ପାଇଁ ପୃଥକ) । ବିଦ୍ୟମାନ କୋଠାବାଡ଼ିକୁ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଉପଯୋଗୀ କରିବା ଇଚ୍ଚାନ୍ତି ।

ଅତିବ୍ ସମୟରେ ଏହି ଦିଗଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ କେତେକ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ସଂପୃକ୍ତ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣଗୁଡ଼ିକ ନିମ୍ନ ଅନୁକ୍ଷେପରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଛି ।

4.4.1 ଆଇସିଟିର ସୁବିଧା ଉପଲବ୍ଧତା

ଶିକ୍ଷା ଦାନରେ ଆଇସିଟିର ବ୍ୟବହାର ଏହି ରିପୋର୍ଟର ଅଧ୍ୟାୟ 3 ରେ ବିସ୍ତୃତ ଭାବରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଛି । ଏହି ବିଭାଗରେ ଆମେ ଇନପୁଟ୍ ଗୁଡ଼ିକର ଉପଲବ୍ଧତା ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା କରିଛୁ ଯାହା ଅଧ୍ୟାପକ ମାନଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଦାନର ଏକ ଉପକରଣ ଭାବରେ ଆଇସିଟି ବ୍ୟବହାର ହୋଇପାରିବେ । ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ଅନୁଷ୍ଠାନ ଗୁଡ଼ିକର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ଏବଂ ସାକ୍ଷୁତି ପ୍ରକ୍ରିୟା ସମୟରେ ନାକ୍ ଦ୍ୱାରା ବ୍ୟବହୃତ ଏହା ହେଉଛି ଏକ ପ୍ରମୁଖ ସୂଚକ ।

ପରୀକ୍ଷା ଯାତ୍ରା ସଂସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା 2018-19 ମଧ୍ୟରେ ଆଇସିଟି ବ୍ୟବହାର ଦ୍ୱାରା ଉନ୍ନତ ଶିକ୍ଷାଦାନ ପ୍ରଣାଳୀକୁ **(i) ଶତକଡ଼ା ଶ୍ରେଣୀଗୃହ / ସେମିନାର ହଲ୍ ସହିତ ସ୍ମାର୍ଟ କ୍ଲବ୍, ଲର୍ଣ୍ଣିଂ, ମ୍ୟାନେଜମେଣ୍ଟ ସିଷ୍ଟମ୍ ଇତ୍ୟାଦି ସହିତ ଆଇଟି ଏବଂ (ii) ଛାତ୍ର କମ୍ପ୍ୟୁଟର ଅନୁପାତ ଉତ୍ତମ କରିବା ପାଇଁ କରାଯାଇଥିବା ପ୍ରୟାସର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରିବାକୁ ଏକ ସୂଚକ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଥିଲା (ପରିଶିଷ୍ଟ 2 ର କ୍ରମିକ ସଂଖ୍ୟା 17 ଏବଂ 18)।**

4.4.1.1 ଆଇସିଟି ସକ୍ଷମ ଶ୍ରେଣୀଗୃହ

ଦ୍ୱାଦଶ ପଞ୍ଚବର୍ଷିକ ଯୋଜନାର ଅନୁକ୍ଷେପ 21.265 ସ୍ମାର୍ଟ ଶ୍ରେଣୀଗୃହ ବ୍ୟବସ୍ଥିତ ଇଣ୍ଡିଆନ୍ ଉପକୃତ କନଫରେନ୍ସ ସୁବିଧା ସହିତ ଶ୍ରେଣୀଗୃହ ସ୍ଥାପନ, ମୋଟା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଏବଂ ଅନୁବନ୍ଧିତ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକୁ ସଂଯୋଗ କରି ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷାରେ ଆଇସିଟି ବ୍ୟବହାର ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇଥାଏ । ଏଥିସହ ସ୍ମାର୍ଟ ଶ୍ରେଣୀଗୃହ ସ୍ଥାପନ

ପାଇଁ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ସରକାରୀ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକୁ ଅନୁଦାନ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରୁଛନ୍ତି । ଦୁଇଟି ପରୀକ୍ଷା ଯାଞ୍ଚ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଆଇଟି ସକ୍ଷମ ଶ୍ରେଣୀଗୁହର ସ୍ଥିତି ନିମ୍ନ ସାରଣୀରେ ଦିଆଯାଇଛି :

ସାରଣୀ 4.8: ପରୀକ୍ଷା ଯାଞ୍ଚ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକରେ ଆଇସିଟି ସକ୍ଷମ ଶ୍ରେଣୀଗୁହ

ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ନାମ	ଶ୍ରେଣୀଗୁହର ସଂଖ୍ୟା	ଆଇସିଟି ସକ୍ଷମ ଶ୍ରେଣୀଗୁହ (ପ୍ରତିଶତ)	ମାର୍ଚ୍ଚ 2019 ସୁଦ୍ଧା ଛାତ୍ର ସଂଖ୍ୟା	କମ୍ପ୍ୟୁଟର ସଂଖ୍ୟା	ଛାତ୍ର-କମ୍ପ୍ୟୁଟର ଅନୁପାତ
ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ	103	60 (58)	2293	461	5:1
ଉତ୍ତର ଓଡ଼ିଶା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ	45	20 (45)	780	200	4:1

(ଉତ୍ସ: ପରୀକ୍ଷା ଯାଞ୍ଚ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦତ୍ତ ତଥ୍ୟ)

ଉପରୋକ୍ତ ସାରଣୀରୁ ଜଣାପଡ଼ିଲା ଯେ ନାକ୍ ର 10:1 ମାନାଦର୍ଶ ତୁଳନାରେ ଉଭୟ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ସଂଖ୍ୟକ କମ୍ପ୍ୟୁଟର ଉପଲବ୍ଧ ଥିଲା । ତଥାପି, ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଗୁଡ଼ିକ ଆଇସିଟି ସକ୍ଷମ ଶ୍ରେଣୀଗୁହ ସମନ୍ୱୟରେ ସର୍ବାଧିକ ଗ୍ରେଡ୍ ପଏଣ୍ଟ ପାଇବାରେ ବିଫଳ ହୋଇଥିଲେ କାରଣ ସେମାନେ 80 ପ୍ରତିଶତରୁ ଅଧିକ ଆଇଟି ସକ୍ଷମ ଶ୍ରେଣୀଗୁହର ନାକ୍ ଆଦର୍ଶ ହାସଲ କରିପାରି ନଥିଲେ ।

ଉଭୟ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ଗୁଡ଼ିକରେ 504 ଶ୍ରେଣୀଗୁହ ମଧ୍ୟରୁ 449 ଟି (89 ପ୍ରତିଶତ) ଆଇସିଟି ସକ୍ଷମ ହୋଇନଥିଲା ଏବଂ 805 ଜଣ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ 687 (85 ପ୍ରତିଶତ) ଶ୍ରେଣୀଗୁହରେ ଆଇସିଟି ଉପକରଣ ବ୍ୟବହାର କରୁନଥିଲେ ଯାହା ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ଆଇସିଟି ବ୍ୟବହାର ସହିତ ପରିଚିତ କରାଇବା ଏବଂ ଆଧୁନିକ ଶିକ୍ଷାଦାନ ପଦ୍ଧତିକୁ ବଞ୍ଚିତ କରିଥିଲା । ଅଧିକତ୍ତ୍ୱ, 11 ଟି ମହାବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀଙ୍କ ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ କୌଣସି ଆଇଟି ଭିଡିଓମି ନଥିଲା ଏବଂ ଅବଶିଷ୍ଟ 21 ଟି ମହାବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଉପଲବ୍ଧ ପିସି ସଂଖ୍ୟା ଦୁଇ ରୁ 87 ମଧ୍ୟରେ ରହିଥିଲା । ଏହି ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ଗୁଡ଼ିକରେ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ଓ କମ୍ପ୍ୟୁଟର ଅନୁପାତ 15:1 ରୁ 516:1 (ପରିଶିଷ୍ଟ 3) ମଧ୍ୟରେ ଥିଲା ଏବଂ ଏଥିରେ ଯଥେଷ୍ଟ ଉନ୍ନତି ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ଏହିପରି ଭାବରେ ସମସ୍ତ ପରୀକ୍ଷା ଯାଞ୍ଚ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ଗୁଡ଼ିକ ଆଇସିଟି ସୁବିଧା ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ପରିମାଣରେ ସଜ୍ଜିତ ହୋଇନଥିଲେ ଏବଂ ନାକ୍ ସ୍ୱୀକୃତି ମାନ୍ୟତା ହାସଲ କରିବା ତଥା ଆଧୁନିକ ଶିକ୍ଷାଦାନ ପ୍ରଣାଳୀ ବ୍ୟବହାର ଦ୍ୱାରା ଶିକ୍ଷା ଦାନରେ ଗୁଣାତ୍ମକ ଉନ୍ନତି ହାସଲ ଠାରୁ ବହୁ ଦୂରରେ ଥିଲେ ।

4.4.2 କୋଠା, ପାଠାଗାର ଇତ୍ୟାଦିର ଉପଲବ୍ଧତା

କୋଠା, ଶ୍ରେଣୀଗୁହ, ପରୀକ୍ଷାଗାର ଏବଂ ଯନ୍ତ୍ରପାତି ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଏବଂ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ଗୁଡ଼ିକରେ ଶିକ୍ଷଣ ପରିବେଶର ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଉପାଦାନ । ଯୁକ୍ତିସି (ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ଗୁଡ଼ିକର ଅନୁବନ୍ଧ) ରେଗୁଲେସନ, 2009 ଅନୁଯାୟୀ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ଗୁଡ଼ିକର ଅନୁବନ୍ଧ ପାଇଁ ଯୁକ୍ତିସି ଦ୍ୱାରା ସ୍ଥିର କରାଯାଇଥିବା ମାନାଦର୍ଶ ଆଧାରରେ ଭିଡିଓମିର ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତତାକୁ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହି ରେଗୁଲେସନ, କୋଠା, ଗ୍ରନ୍ଥାଗାର ଓ ପରୀକ୍ଷାଗାର ଇତ୍ୟାଦିର ଆବଶ୍ୟକତା ଉଲ୍ଲେଖିତ କରେ ।

ଅତିବ୍ ଦେଖିଲେ ଯେ ଉଭୟ ଉତ୍କଳ ଏବଂ ଉତ୍ତର ଓଡ଼ିଶା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଶ୍ରେଣୀ କୋଠା

ଏବଂ ପରୀକ୍ଷାଗାର ସୁବିଧା ରହିଛି । ଏହି ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକରେ ଉପଯୁକ୍ତ ଗ୍ରନ୍ଥାଗାର¹² ସୁବିଧା ଅଭାବଥିଲା ଏବଂ ଗ୍ରନ୍ଥାଗାରଗୁଡ଼ିକ କମ୍ପ୍ୟୁଟରୀକରଣ ହୋଇନଥିଲା । ଉପଭୋକ୍ତା ଚିହ୍ନଟ, ଚୋରି ସୁରକ୍ଷା ଏବଂ ପୁସ୍ତକ କାରବାରର ସମ୍ପର୍କିତ ପାଇଁ ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ କୌଣସି ରେଡିଓ ଫ୍ରିକ୍ୱେନ୍ସି ଆଇଡେଣ୍ଟିଫିକେସନ୍

ଉତ୍ତର ଓଡ଼ିଶା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ନଥିବା ଆର୍ ଏଫ୍ ଆଇଟି ବ୍ୟବସ୍ଥା

¹² ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ଏବଂ ଅଧ୍ୟାପକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଉଭୟ ଅଫ୍‌ଲାଇନ୍ ଏବଂ ଅନଲାଇନ୍ ବହି, ସାମୟିକ ପତ୍ରିକା, ପତ୍ରିକାର ଉପଲବ୍ଧତା, ଗ୍ରନ୍ଥାଗାରଗୁଡ଼ିକର କମ୍ପ୍ୟୁଟରୀକରଣ, ଉପଭୋକ୍ତା ଚିହ୍ନଟ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ସିଷ୍ଟମର ବ୍ୟବହାର ଇତ୍ୟାଦି

ତିଭାଇସ୍ (ଆରଏଫ୍‌ଆଇଡି) ବ୍ୟବସ୍ଥା ନଥିଲା । ଉତ୍ତର ଓଡ଼ିଶା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଯଦିଓ ଏକ ଆରଏଫ୍‌ଆଇଡି ସିଷ୍ଟମ କ୍ରୟ କରାଯାଇଥିଲା ତାହା ମାର୍ଚ୍ଚ 2018 ଠାରୁ ଅଚଳ ହୋଇଯାଇଥିଲା ।

ୟୁଜିସି ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀ (2009) ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରେ ଯେ ଶ୍ରେଣୀଗୃହ ପାଇଁ ପ୍ରତି ଛାତ୍ରଙ୍କ ପାଇଁ ସର୍ବନିମ୍ନ 15 ବର୍ଗଫୁଟ ଉପଲବ୍ଧ ହେବା ଉଚିତ୍ । ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଏହା ଦର୍ଶାଯାଇଛି ଯେ 32 ଟି ପରୀକ୍ଷା ଯାତ୍ରା ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ମଧ୍ୟରୁ 10 ଟିରେ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଶ୍ରେଣୀଗୃହ ନାହିଁ ।

ସମସ୍ତ 22 ଟି ପରୀକ୍ଷା ଯାତ୍ରା ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ଯେଉଁ ଗୁଡ଼ିକରେ ବିଜ୍ଞାନ ଷ୍ଟୁଡ଼ିଂ ଥିଲା, ସେଠାରେ ଆବଶ୍ୟକ ପରୀକ୍ଷାଗାର ରହିଥିଲା ।

4.4.2.1 ଭିନ୍ନ-ଅନ୍ୟ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଶାରୀରିକ ଭିତ୍ତିଭୂମି

ଶାରୀରିକ ଅକ୍ଷମ ବ୍ୟକ୍ତି (ପିଡବ୍ଲୁଡି) ଅଧିନିୟମ, 1995 ସୁରାକ୍ଷାଧିକାର ଯେ ଶାରୀରିକ ଅକ୍ଷମ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ସମସ୍ତ ସ୍ତରରେ ଶିକ୍ଷା ପାଇପାରିବେ । ଦ୍ୱାଦଶ ପଞ୍ଚଦଶିକ ଯୋଜନା ଅଧୀନରେ ଜାରି କରାଯାଇଥିବା ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷାରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଏବଂ ଗୁଣାତ୍ମକ ବିଷୟ ଉପରେ ରିପୋର୍ଟର ପାରା 2.2.2(ଗ) ମୌଳିକ ଭିତ୍ତିଭୂମି ସୁବିଧାରେ ଉନ୍ନତ ଆଣିବାକୁ ଯୋଜନା କରିଛି ଯାହା ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷାର ସମସ୍ତ ଶ୍ରେଣୀଗୃହରେ ଭିନ୍ନ-ଅନ୍ୟ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀଙ୍କ ପ୍ରବେଶକୁ ସମ୍ଭବ କରାଏ । ଅଧିକତ୍ତ୍ୱ, ଏକ ଅନୁଷ୍ଠାନର ସ୍ୱାକ୍ଷର ସମୟରେ, ନାକ୍ ଅନୁଷ୍ଠାନରେ ଲିଫ୍ଟ୍, ରାମ୍ପ/ ରେଲ୍, ହେଲି ସ୍ଟେଫ୍‌ସ୍ଟେର, ବିଶ୍ରାମ ଗୃହ, ପରୀକ୍ଷା ପାଇଁ ପ୍ରତିଲିପି ଲେଖକ, ଦକ୍ଷତା ବିକାଶ ଇତ୍ୟାଦି ଶାରୀରିକ ସୁବିଧା ଉପଲବ୍ଧତାକୁ ବିଚାର କରେ ।

ରୁସା ଗାଇଡଲାଇନ୍ (2013-18) ରେ ଅକ୍ଷମ ମାନଙ୍କର ପହଞ୍ଚ ପାଇଁ ସମସ୍ତ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଅକ୍ଷମତା ଅନୁକୂଳ, ଅକ୍ଷମ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସତର ସୁବିଧା/ ଯନ୍ତ୍ରପାତି ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା, ପରିସରକୁ ଅକ୍ଷମତା ଅନୁକୂଳ କରିବା ଏବଂ ସତର ସୁବିଧା/ ଉପକରଣ ଯୋଗାଇବା ପାଇଁ ଅକ୍ଷମତା-ଅନୁକୂଳ ଅକ୍ଷମତାରେ ରୂପାନ୍ତର କରିବାକୁ ଯୋଜନା କରାଯାଇଥିଲା ।

ଓଡ଼ିଶାରେ ଶାରୀରିକ ଅକ୍ଷମ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ନିମ୍ନ ସାରଣୀରେ ଦିଆଯାଇଛି :

ସାରଣୀ 4.9: ଓଡ଼ିଶାରେ ଭିନ୍ନ-ଅନ୍ୟ (ଶାରୀରିକ ଅକ୍ଷମ ବ୍ୟକ୍ତି) ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଦର୍ଶାଉଥିବା ବିବୃତି

ବର୍ଷ	ପୁରୁଷ	ମହିଳା	ମୋଟ
2014-15	661	389	1050
2015-16	757	517	1274
2016-17	961	520	1481
2017-18	967	600	1567
2018-19	1158	803	1961

(ଉତ୍ସ: ଏଆଇଏସଏଟଇ ରିପୋର୍ଟ)

ଅତିବ୍ ଦେଖିଲେ ଯେ ଯଦିଓ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ଅନୁଷ୍ଠାନରେ ପିଡବ୍ଲୁଡି ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଧୀରେ ଧୀରେ ବୃଦ୍ଧି ପାଉଛି, ତଥାପି ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ଏବଂ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକ ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ସୁବିଧା ଯୋଗାଇ ନଥିଲେ । ପରୀକ୍ଷା ଯାତ୍ରା ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ଅନୁଷ୍ଠାନ ଗୁଡ଼ିକରେ ପିଡବ୍ଲୁଡି ପାଇଁ ଭିତ୍ତିଭୂମି ଉପଲବ୍ଧତା ନିମ୍ନରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଛି :

ଉଚ୍ଚ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ

ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ଦିଆଯାଇଥିବା ସୂଚନା ଅନୁଯାୟୀ, ପ୍ରାୟ 80 ପ୍ରତିଶତ କୋଠା ଅକ୍ଷମତା ଅନୁକୂଳ ଥିଲା । ଅତିବ୍ 27 ଟି ବିଭାଗ ମଧ୍ୟରୁ ନଅଟି ବିଭାଗ¹³ ଯାତ୍ରା କରିଛି, ଯାହାର ନିଜସ୍ୱ ଅଲଗା ଅଲଗା କୋଠା ଥିଲା ଏବଂ ଛଅଟି ବିଭାଗରେ (ଉଦ୍ଭିଦ ବିଜ୍ଞାନ, ରସାୟନ ବିଜ୍ଞାନ, ଲାଇବ୍‌ରେରୀ ଏବଂ ସୂଚନା ବିଜ୍ଞାନ, ଇଂରାଜୀ, ଓଡ଼ିଆ ଏବଂ ପବ୍ଲିକ୍ ଆଡମିନିଷ୍ଟ୍ରେସନ୍) ପିଡବ୍ଲୁଡି ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ପାଇଁ ରାମ୍ପ, ଲିଫ୍ଟ୍, ବିଶ୍ରାମ କକ୍ଷ, ହେଲି ସ୍ଟେଫ୍‌ସ୍ଟେର, ଉପଲବ୍ଧ

¹³ ରସାୟନ ବିଜ୍ଞାନ, ଓଡ଼ିଆ, ଯୁତିପିଏସ୍, ଉଦ୍ଭିଦ ବିଜ୍ଞାନ, ଲାଇବ୍‌ରେରୀ ଏବଂ ସୂଚନା ବିଜ୍ଞାନ, ସାଧାରଣ ପ୍ରଶାସନ, ପ୍ରାଣୀ ବିଜ୍ଞାନ, ପଦାତି ବିଜ୍ଞାନ ଏବଂ ଏଲଏଲଏମ୍

ଫ୍ରେକ୍ସାଇଟ୍ ଇତ୍ୟାଦିର କୌଣସି ସୁବିଧା ଉପଲବ୍ଧ ନଥିଲା । ଏହା ସୂଚାଇ ଦିଏ ଯେ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପିଡବ୍ଲୁଡି ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଭୌତିକ ଭିତ୍ତିଭୂମି ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ନୁହେଁ ।

ଅଡିଟ୍ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣକୁ ଗ୍ରହଣ କରି ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଭିନ୍ନ କ୍ଷମତା ଆଇନ୍ 1995, ରୂପା ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀ ଏବଂ ସରକାରଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀ ପାଳନ କରିବାକୁ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିଥିଲା ।

ଉତ୍ତର ଓଡ଼ିଶା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ

ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ସୂଚନା ଅନୁଯାୟୀ, ନାକ୍/ ଯୁଜିସି ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀ ଅନୁଯାୟୀ ଅବଶିଷ୍ଟ 40 ପ୍ରତିଶତ ଅକାଳିକାରେ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଅକ୍ଷମତା ଅନୁକୂଳ ଭିତ୍ତିଭୂମି ଉପଲବ୍ଧ ହୋଇନଥିବା ବେଳେ 60 ପ୍ରତିଶତ କୋଠା ଅକ୍ଷମତା-ଅନୁକୂଳ ଥିଲା ।

ପରୀକ୍ଷା ଯାଞ୍ଚ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟସମୂହ

32 ଟି ପରୀକ୍ଷା ଯାଞ୍ଚ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ଗୁଡ଼ିକରେ ଲିଫ୍ଟ୍, ବ୍ରେଲି/ ସାଇନ୍ ବୋର୍ଡ୍, ଅଡିଓ ବୁକ୍, ସାଇନ୍ ଭାଷା, ଉପଲବ୍ଧ ଫ୍ରେକ୍ସାଇଟ୍ ପିଡବ୍ଲୁଡି ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଉପଲବ୍ଧ ନଥିଲା । କେବଳ ଆଠଟି ମହାବିଦ୍ୟାଳୟରେ ରାମ୍ପ ଉପଲବ୍ଧ ଥିଲା, ତିନିଟି ମହାବିଦ୍ୟାଳୟରେ ବିଶ୍ରାମ କକ୍ଷ ଏବଂ କେବଳ ଦୁଇଟି ମହାବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଉପଲବ୍ଧ ଅଧ୍ୟୟନ ସାମଗ୍ରୀ ପାଇଁ ସୁବିଧା ଥିଲା ।

ଅଧିକତରୁ, 32 ଟି ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ମଧ୍ୟରୁ କେବଳ ନଅଟି ମହାବିଦ୍ୟାଳୟରେ 216 ଜଣ ପିଡବ୍ଲୁଡି ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ଥିଲେ । ନଅଟି ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ମଧ୍ୟରୁ ତିନିଟି ମହାବିଦ୍ୟାଳୟରେ¹⁴ 60 ଜଣ ପିଡବ୍ଲୁଡି ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ଥିଲେ କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ କୌଣସି ସୁବିଧା ନଥିଲା ଏବଂ ଛଅଟି ମହାବିଦ୍ୟାଳୟରେ କେବଳ ରାମ୍ପ ରହିଥିଲା ଏବଂ ପରୀକ୍ଷା ସମୟରେ ପ୍ରତିଲିପି ଲେଖକ ମାନଙ୍କୁ ଅନୁମତି ଦିଆଯାଇଥିଲା ।

ତେଣୁ, ରାଜ୍ୟରେ ଥିବା ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ଅନୁଷ୍ଠାନ ମାନେ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷାର ସମସ୍ତ ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନକୁ ପ୍ରବେଶ କରିବାକୁ ସକ୍ଷମ ହେବା ପାଇଁ ପିଡବ୍ଲୁଡି ମାନଙ୍କୁ ମୌଳିକ ଭିତ୍ତିଭୂମି ସୁବିଧା ଯୋଗାଇବା ପାଇଁ ସତ୍ୟୋକ୍ଷଜନକ ପ୍ରୟାସ କରୁନଥିଲେ ଏବଂ ଏହିପରି ଶିକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରରେ ସମାନତାର ଆଶାନ୍ୱିତ ଫଳାଫଳ ହାସଲ କରିପାରିନଥିଲେ ।

4.4.3 ଭିତ୍ତିଭୂମି ପାଇଁ ଅର୍ଥ ପ୍ରଦାନ

ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଉଦ୍ୟମକୁ ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ ଏବଂ ସମର୍ଥନ କରି ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷାରେ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭିତ୍ତିଭୂମିର ଅଭାବ ପୂରଣ ପାଇଁ ଆରମ୍ଭସୂଚୀ ମାଧ୍ୟମରେ ଅର୍ଥ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା । ନୂତନ ନିର୍ମାଣ, ନବୀକରଣ କିମ୍ବା ଯନ୍ତ୍ରପାତି କ୍ରୟ ମାଧ୍ୟମରେ ବିଦ୍ୟମାନ ଭିତ୍ତିଭୂମିର ନବୀକରଣ ପାଇଁ ଏହା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଏବଂ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ଗୁଡ଼ିକୁ ଭିତ୍ତିଭୂମି ଅନୁଦାନ ପ୍ରଦାନ କରେ । ସେମାନଙ୍କ ବିଦ୍ୟମାନ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ଭବନର ଉନ୍ନତି, ସ୍ଥାଗ୍ ଶ୍ରେଣୀଗୃହ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଏବଂ କମ୍ପ୍ୟୁଟର କ୍ରୟ ପାଇଁ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ମଧ୍ୟ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକୁ ପାଣ୍ଠି ଯୋଗାଡ଼ି । ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ଅନୁଷ୍ଠାନ ଗୁଡ଼ିକର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ଏବଂ ସାକ୍ଷୁତି ପ୍ରକ୍ରିୟା ସମୟରେ ନାକ ଦ୍ୱାରା ବ୍ୟବହୃତ ସୂଚକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଏହା ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟତମ ।

ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷାରେ ପରୀକ୍ଷା ଯାଞ୍ଚ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରୟାସକୁ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରିବା ପାଇଁ **2014-19 (ପରିଶିଷ୍ଟ 2 ର କ୍ରମିକ ସଂଖ୍ୟା 19) ମଧ୍ୟରେ ଦରମାକୁ ଛାଡ଼ି ଭିତ୍ତିଭୂମି ବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ବଜେଟ୍ ଆବେଦନ ହାରାହାରି ପ୍ରତିଶତ ଏକ ସୂଚକ ଭାବରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥିଲା** ।

2014-19 ମଧ୍ୟରେ ଉତ୍ତର ଓଡ଼ିଶା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ, ଉତ୍ତର ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ମୋଟ ବଜେଟ୍ ଆବେଦନ (ଦରମାକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ), ଭିତ୍ତିଭୂମି ଖର୍ଚ୍ଚ ଇତ୍ୟାଦିର ସ୍ଥିତି ନିମ୍ନ ସାରଣୀରେ ଦିଆଯାଇଛି :

¹⁴ ଡେକାନାଲ ସାଂଖ୍ୟିକ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ, ପିଏନ୍ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ, ବୋଲଗଡ଼, ଭିଏନ୍ ସାଂଖ୍ୟିକ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ, ଯାଜପୁର ରୋଡ

ସାରଣୀ 4.10: ଭିତ୍ତିଭୂମି ପାଇଁ ବଜେଟ୍ ଆବଶ୍ୟକ ଏବଂ ବ୍ୟୟ (ବେତନକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ)

(ଟଙ୍କା କୋଟିରେ)

ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ନାମ	ବର୍ଷ	ବଜେଟ୍ ଆବଶ୍ୟକ	ଖର୍ଚ୍ଚ		ଦରମାକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ବଜେଟ୍ ଆବଶ୍ୟକ ସହିତ ଭିତ୍ତିଭୂମି ପାଇଁ ଖର୍ଚ୍ଚ (ପ୍ରତିଶତ)
		ବଜେଟ୍ ଆବଶ୍ୟକ (ଦରମାକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ)	ମୋଟ ଖର୍ଚ୍ଚ (ଦରମାକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ)	ଭିତ୍ତିଭୂମି ପାଇଁ ଖର୍ଚ୍ଚ	
ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ	2014-15	77.18	32.47	11.67	15.12
	2015-16	50.33	43.46	14.84	29.48
	2016-17	37.51	35.44	10.07	26.84
	2017-18	50.90	40.86	6.93	13.61
	2018-19	ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇନାହିଁ			
ହାରାହାରି		53.98	38.05	10.88	21.26
ଉତ୍ତର ଓଡ଼ିଶା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ	2014-15	106.49	20.40	14.43	13.55
	2015-16	101.53	13.96	6.14	6.05
	2016-17	99.13	23.75	9.45	9.53
	2017-18	136.09	17.66	9.57	7.03
	2018-19	142.36	19.57	9.18	6.45
ହାରାହାରି		117.12	19.06	9.75	8.52

(ଉତ୍ସ: ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଏବଂ ଉତ୍ତର ଓଡ଼ିଶା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦତ୍ତ ସୂଚନା)

ଦୁଇଟି ପରୀକ୍ଷା ଯାଞ୍ଚ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ତଥ୍ୟର ବିଶ୍ଳେଷଣରୁ ଜଣାପଡ଼ିଲା ଯେ 2014-19 ମଧ୍ୟରେ ଦରମାକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ମୋଟ ବଜେଟ୍ ଆବଶ୍ୟକର ଭିତ୍ତିଭୂମି ଖର୍ଚ୍ଚ ହାରାହାରି ପ୍ରତିଶତ 21.26 ପ୍ରତିଶତ (ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ) ଏବଂ 8.52 ପ୍ରତିଶତ (ଉତ୍ତର ଓଡ଼ିଶା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ) ଥିଲା ।

ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଅଧୀନରେ ଥିବା 24 ଟି ପରୀକ୍ଷା ଯାଞ୍ଚ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ମଧ୍ୟରୁ 16 ଟି ସୂଚନା ଦେଇଥିଲେ ଯେ ସମୁଦାୟ ବଜେଟ୍ ଆବଶ୍ୟକ (ବେତନକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ) ତୁଳନାରେ ଭିତ୍ତିଭୂମି ଖର୍ଚ୍ଚର ହାରାହାରି ପ୍ରତିଶତ ତିନିରୁ 70 ପ୍ରତିଶତ ମଧ୍ୟରେ ରହିଥିଲା । ସେହିଭଳି ଉତ୍ତର ଓଡ଼ିଶା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଅଧୀନରେ ଥିବା ଆଠଟି ପରୀକ୍ଷା ଯାଞ୍ଚ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ମଧ୍ୟରୁ ଚାରିଟି ମହାବିଦ୍ୟାଳୟର ତଥ୍ୟ ଅନୁଯାୟୀ ମୋଟ ବଜେଟ୍ ଆବଶ୍ୟକ (ବେତନକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ) ତୁଳନାରେ ଭିତ୍ତିଭୂମି ଖର୍ଚ୍ଚର ହାରାହାରି ପ୍ରତିଶତ 12 ରୁ 48 ପ୍ରତିଶତ ମଧ୍ୟରେ ଥିଲା ।

ଯେଉଁ ସଂସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକରେ ବିଗତ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷରେ ବଜେଟ୍ ଆବଶ୍ୟକ (ବେତନ ବ୍ୟତୀତ) 20 ପ୍ରତିଶତ ଓ ଅଧିକ ଭିତ୍ତିଭୂମି ବିକାଶ ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥିତ ଥିଲା, ସେହି ସଂସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକୁ ନାକ୍ ସର୍ବାଧିକ କ୍ଷୋର ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା । ତେଣୁ, ନାକ୍ ମାନଦଣ୍ଡ ଅନୁଯାୟୀ, ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ସର୍ବାଧିକ ମାର୍କ ପାଇବାକୁ ଯୋଗ୍ୟ ହୋଇଥିବାବେଳେ ଉତ୍ତର ଓଡ଼ିଶା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ସର୍ବାଧିକ ମାର୍କ ହାସଲ କରିବାକୁ ଯୋଗ୍ୟ ବିବେଚିତ ହୋଇନଥିଲା ।

ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଏବଂ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ସ୍ତରରେ ଭିତ୍ତିଭୂମିର ଅଧ୍ୟୟନ ବିକାଶ ଏହି ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନଗୁଡ଼ିକରେ ଦିଆଯାଉଥିବା ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷାର ଗୁଣବତ୍ତା ଉପରେ ପ୍ରଭାବ ପକାଇବା ସହିତ ଏହିପରି ଶିକ୍ଷାରୁ ଆଶା କରାଯାଉଥିବା ସୁବିଧାସୁଯୋଗକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିଥାଏ ।

ସଂକ୍ଷେପରେ ଏବଂ ସୁପାରିଶଗୁଡ଼ିକ

2011-19 ମଧ୍ୟରେ ଓଡ଼ିଶାର ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ସାହୁତା 23 ରେ ସ୍ଥିର ରହିଥିଲା । ଓଡ଼ିଶା ସରକାର ନୂତନ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ଖୋଲିବା ପାଇଁ କୌଣସି ମାଷ୍ଟର ପ୍ଲାନ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିନଥିଲେ କିମ୍ବା ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ଅଭାବ ଥିବା ଅଞ୍ଚଳ/ବ୍ଲକଗୁଡ଼ିକୁ ଚିହ୍ନଟ କରିବା ପାଇଁ କୌଣସି ଭୌଗୋଳିକ ମ୍ୟାପିଂ କରିନଥିଲେ । ଅତିବ୍ରତା ଚାରିଖ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତିନିଟି ଜିଲ୍ଲା ଏବଂ 263 ଟି ବ୍ଲକରେ ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ଅନୁଷ୍ଠାନ ନଥିଲା । ରାଜ୍ୟରେ 19 ଟି ବ୍ଲକରେ କୌଣସି ପ୍ରକାରର ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ଅନୁଷ୍ଠାନ ନଥିଲା ଏବଂ ରାଜ୍ୟର ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ କେବଳ 12 ପ୍ରତିଶତ ସରକାରୀ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ବିଦ୍ୟମାନ ଥିଲା, ଯାହା ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ଅନୁଷ୍ଠାନ ଗୁଡ଼ିକର ଅସମାନ ବିତ୍ତୀୟ ଉଦାହରଣ ।

2014-15 ଏବଂ 2018-19 ମଧ୍ୟରେ ଜିଲ୍ଲାସ୍ତରରେ ସାମାନ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି ପଞ୍ଜିକୃତ ହୋଇଛି (4.4 ରୁ) ଯାହା ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଏବଂ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ଅନୁଷ୍ଠାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅଧିକ ସ୍ତୁତ୍ୟା ପ୍ରୟାସର ଆବଶ୍ୟକତା ଦର୍ଶାଉଛି । ଏସ୍‌ସି ଏବଂ ଏସ୍‌ଟି ବର୍ଗର ଜିଲ୍ଲାସ୍ତର ଯଥାକ୍ରମେ 20 ଏବଂ 12.8 ଥିଲା ଯାହାକି ରାଜ୍ୟ ଜିଲ୍ଲାସ୍ତର 22.1 ଠାରୁ କମ୍ ଥିଲା । ରାଜ୍ୟର ଛଅଟି ଜିଲ୍ଲାରେ 15 ଟି ବ୍ଲକ୍ ଥିଲା ଯେଉଁଠାରେ ଏସ୍‌ସି/ଏସ୍‌ଟି ଜନସଂଖ୍ୟା 60 ପ୍ରତିଶତରୁ ଅଧିକ ଥିଲା କିନ୍ତୁ ସେଠାରେ କୌଣସି ଡିଗ୍ରୀ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ନଥିଲା ।

ସରକାର ମଧ୍ୟ ଜିଲ୍ଲାସ୍ତର କେବଳ ଏଆଇଏସ୍‌ଏସ୍‌ଏସ୍ ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ ଥିଲେ ଏବଂ ଜିଲ୍ଲାସ୍ତର ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା କିମ୍ବା ହିସାବ କରିବାର ନିଜସ୍ୱ କାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରଣାଳୀ ନଥିଲା । କେବଳ ଛଅଟି ପରୀକ୍ଷା ଯାଞ୍ଚ ଏତଦଧିକ ଲିଙ୍ଗଗତ ସମାନତା ପ୍ରୋତ୍ସାହନମୂଳକ ସଚେତନତା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପରିଚାଳନା କରିଥିଲେ ।

ୟୁଜିସି ଗାଇଡଲାଇନ୍‌କୁ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରି ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକ ଏହାର ଅନୁବନ୍ଧିତ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ଗୁଡ଼ିକ ପାଇଁ ଦେୟ ପ୍ରଣାଳୀକୁ ଅନୁମୋଦନ କରିନଥିଲେ ଯାହା ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷାର ସମାନ ସୁବିଧାକୁ ବାରଣ କରି ସରକାରୀ ଏବଂ ବେସରକାରୀ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ଅନୁଷ୍ଠାନର ଦେୟ ପ୍ରଣାଳୀ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ବୃହତ୍ ପାର୍ଥକ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା ।

ପିତୃବୃତ୍ତି ପାଇଁ ରାମ୍ ଭଳି ଭିଭିଭୁମି ସୁବିଧା କେବଳ ଆଠଟି ପରୀକ୍ଷା ଯାଞ୍ଚ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଉପଲବ୍ଧ ଥିଲା ଏବଂ କୌଣସି ପରୀକ୍ଷା ଯାଞ୍ଚ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟରେ ହେଲି ସାଇନ୍ ବୋର୍ଡ, ଅତି ଓ ବୁକ୍, ସାଇନ୍ ଭାଷା, ଉପଲବ୍ଧ ଡ୍ରେସ୍‌କୋଡ୍, ଇତ୍ୟାଦି ଉପଲବ୍ଧ ନଥିଲା । ମୋଟ ବଜେଟ୍ ଆବଶ୍ୟକ ସହିତ ଭିଭିଭୁମି ସୃଷ୍ଟି ପାଇଁ ଖର୍ଚ୍ଚ ବିଶେଷ ଭାବରେ ଉତ୍ତର ଓଡ଼ିଶା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ କମ୍ ରହିଥିଲା ।

ସୁପାରିଶ :

- ଜିଲ୍ଲାସ୍ତରର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଏକ ବିସ୍ତୃତ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରିପାରିବେ ଏବଂ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳ-ସହରାଞ୍ଚଳ ବିଭେଦ ତଥା ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅସମାନତାକୁ ଦୂର କରିବା ପାଇଁ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ଅନୁଷ୍ଠାନ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ଏକ ମାଷ୍ଟର ପ୍ଲାନ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିପାରନ୍ତି ।
- ବିଶେଷ ଭାବରେ ଯେଉଁ ଅଞ୍ଚଳ ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ଅନୁଷ୍ଠାନରୁ ବଞ୍ଚିତ ଏବଂ ବେସରକାରୀ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ଅନୁଷ୍ଠାନଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ, ସେଠାରେ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷାକୁ ସୁଲଭ କରିବା ପାଇଁ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ବେସରକାରୀ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକର ଦେୟ ପ୍ରଣାଳୀକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରିପାରିବେ ।
- ଗୁଣାତ୍ମକ ଶିକ୍ଷା ଦେବା ପାଇଁ ସରକାରୀ ଏବଂ ବେସରକାରୀ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକୁ ବିଶେଷତଃ ଦିବ୍ୟାଙ୍ଗମାନଙ୍କ ପାଇଁ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ମୌଳିକ ଭିଭିଭୁମି ସୁବିଧା ଯୋଗାଇଦେବା ବିଚାର କରିପାରନ୍ତି ।
- ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ଅନୁଷ୍ଠାନଗୁଡ଼ିକୁ ଭିଭିଭୁମି ସୃଷ୍ଟି ପାଇଁ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଉଥିବା ଅର୍ଥକୁ କେବଳ ସେହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଓ ଅଗ୍ରାଧିକାର ଭିତ୍ତିରେ ବିନିଯୋଗ କରିବା ବିଧେୟ ।